

FRANCISCI BACONI DE
VERULAMIO, SUMMI ANGLIAE
CANCELARIJ, DE SAPIENTIA
VETERUM, LIBER (1633)

FRANCIS BACON

KESSINGER LEGACY REPRINTS

**Francisci Baconi De Verulamio, Summi
Angliae Cancelarij, De Sapientia Veterum,
Liber**

Francis Bacon

In the interest of creating a more extensive selection of rare historical book reprints, we have chosen to reproduce this title even though it may possibly have occasional imperfections such as missing and blurred pages, missing text, poor pictures, markings, dark backgrounds and other reproduction issues beyond our control. Because this work is culturally important, we have made it available as a part of our commitment to protecting, preserving and promoting the world's literature. Thank you for your understanding.

FRANCISCI
BACONI DE VE-
RULAMIO,
Summi Angliæ Can-
celarij,
DE
SAPIENTIA
VETERVM, LIBER.
Editio tertia.

LEODVNI BATAVORVM,
Ex officinâ IOANNIS MAIRE-
CIO MD CXX XIII.

FRANCIS

BACON DE VE

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ANDERSON

ALMÆ MATRI,
Inclytæ Academiæ
CANTABRIGIENSIS.

CUM sine Philo-
sophiâ me certè
nec vivere iuvet;
merito eos in am-
gno honore habeo, à quibus
mihî ista vitæ præsidia, &
solatia fluxerint. Itaque hoc
nomine, & me, & mea vobis
debere profiteor, quo minus
mirum sit, si vos vestris re-
munerem; ut motu naturali
redeant à quo traxerint ori-
ginem. Et tamen nescio quo-
modo

with

separation

resolved

we

That

i.e.
name

Therefore
comj

This

dat vos
(pron)

what

that

ignorant

e.g. nevertheless

e.g. what manner

DEDICATIO.

*modo, rara videntur, Vesti-
gia vos retrorsum spectā-
tia. cū infinita à vobis pro-
fecta sint. Nec nimium mihi
sumam (ut opinor) si sperem,
propter rerum usum medio-
crem, quod nostrum vitæ ge-
nus, & institutum necessariò
traxit; nonnullam ad homi-
num doctorum inventa, per
hæc nostra, factam esse acces-
sionem. Equidem in eâ opi-
nionem sum, Contemplationes
in Vitam Activam transla-
tas, nonnihil novi decoris, &
vigoris acquirere; & suppe-
tente uberiore materiâ, &
magis*

DEDICATIO.

*magis altas fortasse radices
agere, aut certe magis pro-
ceras, & frondosas evadere.
Neque vos (ut arbitror) ipsi
nostis, quàm latè pateant
Vestra, quamque ad multa
pertineant. Equum est ta-
men omnia vobis attribui,
atque in vestrum honorem
cedere, cum Accessiones qua-
que Principijs magnâ ex
parte debeantur. Neque ve-
rò ab homine occupato, ali-
quid exquisitum, aut otij
miracula, & prerogativas
requiretis; sed & hoc amorì
meo summo erga vos, & ve-
stra*

DEDICATIO.

*stra tribuetis, quod inter re-
rum Civilium spinas, hæc
non prorsus perierint, sed vo-
bis vestra servata sint.*

Valete.

Alumnus vester aman-
tissimus

FRAN. BACONVS.

PRÆ-

PRÆFATIO.

ANTIQUITATIM primævam, (exceptis quæ in Sacris literis habemus) Oblivio & Silentium involvit; Silentia Antiquitatis, Fabulæ Poëtarum exceperunt: Fabulis tandem succelsère Scripta quæ habemus, adeo ut Antiquitatis penetralia, & recessus à sequentium sæculorum Memoriam, & evidentiam tanquam Velo Fabularum discreta, & separata sint; quod se interposuit, & obiecit medium, inter ea quæ perierunt, & ea quæ extant. Equidem existimo plærosque in ea opinione fore, me delicias ac ludos facere; atque similem ferè licentiã in transferendis Fabulis usurpare, ac ipsi Poëtæ sibi sumplerint in fingendis; quod pro meo iure sanè facere possem, ut contemplationibus magis arduis, hæc ad voluptatem, sive meditationis propriæ, sive lectionis

P R A E F A T I O .

alienæ aspergerem. Neque me latet quam versatilis materia sit Fabula, ut huc illuc trahi, imò & duci possit; quantumque ingenij commoditas & discursus valeat, ut quæ nunquam cogitata sint, bellè tamen attribuantur. Etiam illa cogitatio animi subit, usum huiusce rei iam pridem contaminatum esse. Multi enim, ut inventis & placitis suis antiquitatis venerationem acquirerent, Poëtarum Fabulas ad ea praeferre conati sunt. Atque vetus illa vanitas & frequens, nec nuper nata, aut rarè usurpata est. Nam & olim *Chrysippus*, Stoicorum opiniones vetustissimis Poëtis, veluti Somniorum aliquis Interpres ascribere solebat; Et magis insulsè, *Chymici* ludos, & delicias Poëtarum in corporum transformationibus, ad fornacis experimenta transtulerunt. Hæc (inquam) cuncta nobis satis & explorata, & expensa sunt; omnemque

P R Æ F A T I O.

que ingeniorum circa Allegorias levitatem, & indulgentiâ perspeximus, & notavimus, neque propterea omninò de sententiâ decedimus. *Primo* enim absit, ut paucorum ineptiæ & licentia, Parabolârû honori in genere detrahant. Hoc enim prophanum quiddam sonat, & audax, cum huiusmodi velis & umbris Religio gaudeat, ut qui eas tollât, Commercia divinorum, & humanorum ferè interdicat. Verùm de humanâ Sapientiâ videamus. Fateor certè ingenuè & libenter, me in hanc sententiam propendere, ut non paucis Antiquorum Poëtarum fabulis mysterium, & Allegoriâ iam ab origine subesse putè; sive caprue veneratione Prisci sæculi; sive quòd in nonnullis Fabulis reperio tantam similitudinis cû significato coniunctionem, & texturâ ipsâ Fabulæ, & proprietate Nominum quibus personæ, sive Actores Fabulæ insigniti

P R A E F A T I O.

& veluti inscripti prodeunt, tam ap-
tam & tam claram; ut sensum illum
ab initio præceptum & cogitatum
fuisse, & de industriâ adumbratum,
nemo constantèr negaverit. Quis e-
nim ita durus est, & ad aperta cæcu-
tiens, ut cùm audiat *Famam*, *Gygan-
tibus* extinctis , tanquam sororem
Posthumam progenitam esse , non
illud ad Murmura patrum & famas
seditiosas, quæ sopitis Rebellioni-
bus ad tēpus vagari solent , referat?
Aut cùm audiat *Typhonem* *Gygan-
tē*, nervos *Iovis* secuisse, & abstulisse, ac
Mercurium eos suffuratum esse , &
Iovi reddidisse: non statim advertat
hoc ad Rebelliones prævalidas per-
tinere, quæ regibus nervos & pecu-
niarum, & autoritatis incidunt, ita
tamen , ut per Sermonum comita-
tē, & prudentia Edicta, animi sub-
ditorum , non ita multò pōst quasi
furtim reconcilientur, & vires Regi-
bus restituantur? Aut cùm audiat in
illā

P R A E F A T I O.

illâ memorabili Deorum contra Gygantes Expeditione, Asinum *Silani*, cum ruderet, maximi momenti ad profligandos Gygantes fuisse; nō liquidò cogitet hoc devastis Rebel- lium conatibus, qui plerūque per inanes rumores & terrores dissipā- tur, confictum fuisse? Etiam Nomi- num conformitas & Iudicium, cui tandem hominum obscurum esse potest? Cum *Motis* uxor *Iovis* planè consilium sonet; *Typhon* tumorem, *Pan* universum, *Nemesis* vindictam, & similia. Neque illud quenquam moveat, si aliquid interdum Histo- riæ sublit, aut si nonnulla Ornamen- ti gratiâ addita sint, aut si Tempora confundantur, aut si ex unâ Fabulâ quippiam transferatur in aliam, & nova Allegoria inducatur. Necesse enim fuit hæc fieri, cum Inventa vi- rorum fuerint, qui & ætate disun- cti, & instituto diversi erant; cum alij antiquiores, alij recentiores fue-
runt,

P R Æ F A T I O.

rint, alij rursus naturam rerum, alij res civiles sibi proponerent. Habemus etiam & aliud sensus occulti, & involuti signum non parvum, quodd nonnullæ ex Fabulis tam absurdæ narratione ipsâ, & insulsæ inveniantur, ut Parabolam etiam ex longinquo ostendent, & veluti clament. Quæ enim probabilis est Fabula, etiam ad voluptatem, & Historiæ similitudinem conficta esse potest: Quod autem nulli in mentem venisset cogitare, aut narrare, id in alios usus quæsitum videtur. Quale enim figmentum illud? *Iovem*, *Martin* in uxorem accepisse, eamque statim ut gravidam sensisset comedis, unde ipse gravidus fieri cœpit, & Palladem armatam ex capite peperit? Equidem existimo nulli mortalium obvenire, vel somniū tam extra cogitationis vias situm, & monstruosum. Ante omnia illud apud nos maximè valuit, & plurimum

P R A E F A T I O.

mum ponderis habuit, quod ex fabulis complures nullo modo nobis videntur ab eis inventæ, à quibus recitantur & celebrantur, *Homero, Hesiodo*, reliquis; si enim liquidò nobis constitisset eas ab illâ ætate, atque illis authoribus manasse, à quibus commemorantur, & ad nos deveniunt; nil magni certè, aut excelsi ab huiusmodi origine nobis (ut nostra fert coniectura) expectare, aut suspicari in mentem venisset. Verùm si quis attentius rem consideret, apparebit, illas tradi, & referri tanquam prius creditas, & receptas, non tanquam tum primò excogitatas, & oblatas. Quinetiam cùm diversis modis à Scriptoribus ferè Cœvis referantur; faciliè cernas quodd commune est, ex veteri memoriâ desumptum; quodd varium, ex singulorum ornatu additum: Atque hæc res existimationem earum apud nos auxit, ac si nec *Ætatis*,
nec

P R Æ F A T I O .

nec Inventionis Poëtarum ipsorum
essent; sed veluti Reliquiæ sacræ &
Auræ tenues , Temporum melio-
rum ; quæ ex traditionibus Nati-
onum magis Antiquarum in Græ-
corum Tubas & Fistulas incidis-
sent. Quod si quis obstinato ani-
mo contendat, Allegoriam in fabu-
lâ semper subditiâ , & imposi-
tam , nec omnino nativam , & ge-
nuinam fuisse ; ei molesti non eri-
mus , sed gravitatem illam judicij,
quam affectat, licet hebetiorem &
ferè plumbeam , remitemus ; at-
que illum (si modò dignus sit) ali-
modo, tanquam de integro adorie-
mur. Duplex apud homines repe-
tus est , atque increbuit Parabola-
rum usus, atque quod magis mirum
sit ad contraria adhibetur. Faciunt
enim Parabolæ ad Involucrum &
Velum ; faciunt etiam ad Lumen &
Illustrationem. Atque misso illo usu
priori (potius quam lites suscipia-
mus)

P R A E F A T I O

mus)& receptis Fabulis antiquis,ut
rebus vagis , & ad delectationem
compositis ; Manet tamen procul
dubio posterior iste usus , neque ul-
lâ ingeni] violentiâ nobis extor-
quebitur , neque impediet quif-
quam, (qui sit mediocriter doctus)
quin protinus recipiatur tanquam
res gravis & sobria, atque omnis va-
nitatis expers , & Scientijs apprimè
utilis, atque aded necessaria ; Hoc
ipsum, inquam , ut in inventis no-
vis , & ab opinionibus vulgaribus
remotis, & penitus abstrusis, aditus
ad intellectum humanum magis fa-
cilis & benignus per easdem qua-
ratur. Itaque Antiquis Sæculis, cum
rationis humanæ inventa , & con-
clusiones etiam ex quæ nunc trita
& vulgata sunt, tunc temporis novæ
& insuetæ essent, omnia Fabularum
omnigenum, & Ænigmatum, & Pa-
rabolarum , & similitudinum plena
erant : atque per hæc docendi ratio,

non

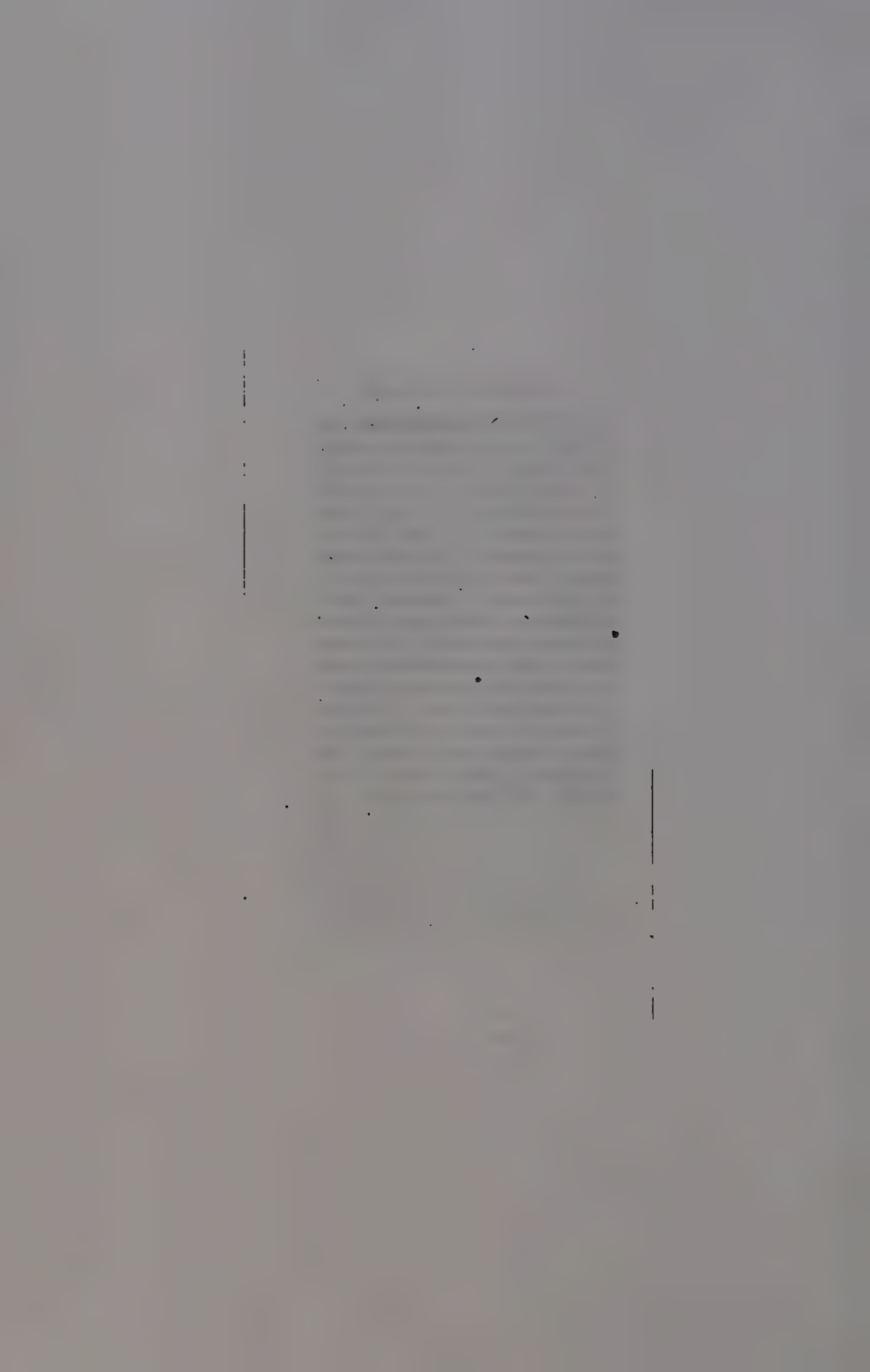
P R A E F A T I O.

non occultandi artificium quæsitum est; rudibus scilicet tunc temporis hominum ingenijs, & subtilitatis, nisi quæ sub sensum cadebat, impatientibus, & ferè incapacibus. Nam ut *Hieroglyphica* Literis, ita *Parabola* Argumentis erant antiquiora. Atque etiam nunc, si quis novam in aliquibus lucem humanis mentibus affundere velit, idque non in commodè & asperè, prorsus eadem viâ insistendum est, & ad similitudinum auxilia confugiendum. Quare quæ dicta sunt, ita claudemus. *Sapientia* Prisci Sæculi, aut magna, aut foelix fuit: Magna, si de industria excogitata est Figura sive Tropus: Foelix, si homines aliud agentes, materiam & occasionem tantæ contemplationum dignitati præbuere. Operam autem nostram (si quid in eâ sit quod iuvet) in neutrà re male collocatam censebimus. Aut enim Antiquita-

tem

P R A E F A T I O.

tem illustrabimus, aut res ipsas. Neque possum ignorare hanc rem ab alijs tentatâ esse: sed tamen ut quodd sentiam, eloquar, idque non fastidiosè sed liberè, Rei decus & virtus ex huiusmodi laboribus licèt magnis & operosis, ferè perijt: dum homines rerum imperiti, & non ultra Locos certos Communes docti, Parabolarum sensus ad vulgaria quædam, & generalia applicaverunt, atque earundem vim veram & proprietatem genuinam ac indagationem astiorem non attigerunt. Nos autem erimus (ni fallimur) in rebus vulgatis novi, & aperta & plana à tergo relinquentes, ad ulteriora, & ditiora tendemus.

FRANSCI BACONI^I
DE
SAPIENTIA
VETERUM,
LIBER.

I.
CASSANDRA,
sive Parresia.

NARRANT CAS-
SANDRAM ab A-
polline adamatā fuisse,
atque varijs artificijs
eius desideria elusisse, spes nibilo-
minus fovisse, quousque donum
Divinationis ab eo extorsisset;
tum verò natam quod ab initio
dissimulatione suā quasivisset,
precor

2 DE SAPIENTIA

precēs eius apertè reieciſſe: Illum cum quod temerè largitus eras nullo modo revocare poſſet, & tamen vindictā arderet, nec femina callida ludibrio eſſe vellet, muneris ſuo pœnam addidiſſe; ut illa quidam vera ſemper prediceret, ſed nemo ei crederet; itaque vaticinijs eius veritas manſit; fides deſuit: quod illa perpetuò experta eſt etiam in excidio Patriæ ſuæ, de quâ ſapienter monuerat, nemine auſcultante, aut credente. Fabula dein tempeſtiva, & inutili libertate conſiliorum, & monitorum conſulta videtur: Qui enim ingenio ſunt perverſi & aſpero, nec ſe Apollini, id eſt, Deo Harmonia ſubmittere volunt, ut rerum modos, & meſuras, ſermonumque veluti

V I T E R V M. 3

veluti tonos, acutos & graves, aurium etiam magis peritiarum, & magis vulgarium differentias, tempora denique tum loquendi tum silendi ediscant & observent, licet sint prudentes & liberi, & consilia afferant sana & bona; nunquam tamen ferè suasu & impetu suo proficiunt, neque ad res tractandas efficaces sunt; sed potius exitium eis apud quos se ingerunt, maturant, & tum demum post calamitatem & eventum, ut vates & in longum prospicientes celebrantur. Atque huius rei exemplum eminet in M. Catone Uticensi. Ille animi interitum Patriæ, & Tyrannidem primò ex conspiratione, deinde ex contentione Cæsaris cum Pompeio secutam,

4 DE SAPIENTIA

*ram, diu antè, tanquam è speculâ
previdit, & tanquam ex Oraculo
predixit; sed nil profecit interim;
verùm obsuit potius, & mala pa-
trie acceleravit. Id quod pruden-
ter advertit, & eleganter descri-
bit M. Cicero, cùm ad amicum
ita scribit: Cato optimè sentit,
sed nocet interdum Reipubli-
cæ: loquitur enim tanquam in
Republicâ Platonis, non tan-
quam in fœce Romuli.*

II.

TYPHON, sive Rebellis.

NARRANT Poëta I V-
NONEM indignatam, quod
Iupiter PALLADEM ex sese
sine eâ peperisset, omnes Deos, at-
que Deas precibus fatigasse, ut
ipsa

V E T E R V M. 5

ipsa etiam sine Iove partum e-
 ret. Et postquam violentia, & im-
 portunitati eius annuissent, ter-
 ram illa concussit, ex quo motu
 TYPHON natus est, Monstrum
 ingens, & horrendum. Ille Ser-
 penti veluti nutritio datus est, ut
 ab eo aleretur. Nec mora, post-
 quam adolevisset, quin bellū Iovi
 moveret. In eo conflictu Iupiter
 in potestatem Gygantis venit, qui
 illum in humeros sublatum in re-
 gionem remotam, & obscuram
 transportavit, & concisis nervis
 & manuum & pedum, & secum
 abreptis, mancum, & mutilatum
 reliquit. MERCURIUS autem
 nervos Iovis Typhoni suffuratus
 est, atque eos Iovi restituit: Iupi-
 ter confirmatus, Bellum rursus
 impe-

6 DE SAPIENTIA

impetijt; ac primùm fulmine vulneravit, ex cuius sanguine serpentes nati sunt. Tum demum ruentem, & fugientem (Ætnam super eum iaculatus) mole montis oppressit. Fabula de fortunâ Regum variâ & Rebellonibus qua in Monarchijs quandoque evenire consueverunt conficta est. Reges enim regnis suis, ut Iupiter Iunoni, veluti Matrimonij vinculo iuncti rectè censentur: sed accidit nonnunquam i. imperandi consuetudine depravati, & in Tyrannidem vergentes, omnia ad se trahant, & contempto Ordinum, & Senatus sui consensu, ex sese pariant: id est ex arbitrio proprio, & imperio mero cuncta administrēt. Id populi agrè ferentes, & ipsi moliantur

VETERVM.

7

moliantur Caput aliquod rerum
ex sese creare, & extollere. Ea res
ex occulta sollicitatione nobilissima,
& procerum fere initia sumit,
quibus conniventibus, tum popu-
li suscitatio tentatur; ex qua Tu-
mor quidam rerum (per Typhonis
infantiam significatus) sequitur.
Atque iste rerum status ab infi-
ta Plebis pravitate & natura
maligna (Serpente Regibus infes-
tissimo) nutricatur. Defectione
autem viribus coalita, postremo
res in apertam rebellionem erum-
pit; qua quia infinita mala & re-
gibus & populis infligit, sub dira
illa Typhonis effigie representatur,
in qua Centum Capita ob divisas
potestates, Ora flammantia ob in-
cendia, Anguinum cingula ob pe-
A silen-

8 DE SAPIENTIA

stilentias, (praesertim in obsidionibus) Manus ferrea ob cades, unguis Aquilini ob rapinas, Corpus plumis contactum ob perpetuos rumores, & nuncios & trepidationes, & huiusmodi. Atque interdum Rebelliones ista tam praevalide sunt, ut Reges cogantur, tanquam a Rebellibus transportari, relictis Regni sedibus & urbibus primariis, virtus contrahere, & in remotam aliquam, & obscuram Provinciam ditionis suae recipere, Nervis & Pecuniarum, & Maiestatis accisis: sed tamen non ita multo post Fortunam prudenter tolerantes, virtute & industria Mercurij nervos recipiunt, hoc est, affabiles facti, & per edicta prudentia & sermones
beni-

VETERVM. 9

benignos, reconciliatis subditorum animis & voluntatibus, subinde alacritatem ad impensas conferendas, & novum Auctoritatis vigorem excitant. Nihilominus prudentes, & cauti aleam Fortuna tentare plerumque nolunt, & à pugna abstinere, sed tamen operam dant, ut aliquo facinore memorabili existimationem Rebellium frangant. Quod si ex voto succedat, Illi vulneris accepti conscij, & rerum suarum trepidi, primo ad fractas, & inanes minas veluti Serpentum sibilos se vertunt. Deinde rebus desperatis fugam capeffunt. Atque tum demum postquam ruere incipiant, tutum est, & tempestivum Regibus, copijs & universa mole regni,

IO DE SAPIENTIA.
tanquam Aetna Monte eos per-
sequi, & opprimere.

III.

CYCLORES, sive Mi-
nistri terroris.

NARRANT CYCLOPES,
ob feritatem & immanita-
tem primo à Iove in tartarum de-
trusos, & perpetuo carceri adin-
dicatos fuisse: verum postea Tel-
lus Jovi persuasit, ei non abs re fo-
re, si eos vinclis liberaret, & eorū
opera ad fulmina fabricanda ute-
retur. Quod & factum est, atque
illi officiosi, & industrii fulmina
atq; alia terroris instrumenta ass-
duo opere & minaci strepitu fece-
runt. Tempore autem labente eve-
nit, ut Juppiter, Aesculapio Apol-
linio

linis filio succenseret, ob hominem
 medicina à morte excitatum; Irā
 autem tegens (quia parum iusta
 indignandi causa suberat ob faci-
 nus pium, & celebre) CYCLO-
 PES in eum secreto instigavit, qui
 nihil cunctati fulmine eum intere-
 mere: In cuius rei vindictam, A-
 pollo Iove non prohibente sagittis
 eos confecit. Fabula ad Regum fa-
 cta pertinere videtur. Illi enim
 ministros savos, & sanguinarios,
 & exactores primo supplicijs affi-
 ciunt, & à rebus summovent. Po-
 stea ex Concilio Telluris, id est,
 ignobili, & parum honorifico,
 prevalēte utilitate eos rursus ad-
 hibent, sicubi aut executionum se-
 veritate, aut exactioum acerbis-
 sime opus est. Illi natura truces, &

12 DE SAPIENTIA

ex priore fortuna exasperari, & satis sentientes, quid ab illis expectetur, miram diligentiam in huiusmodi rebus prestant; sed parum cauti, & ad gratiam ineundam & aucupandam precipites, aliquando ex secretis Principum nutibus & incertis mandatis invidiosam aliquam executionem peragunt. Principes autem invidiam declinantes, & satis gnari huiusmodi instrumenta nunquam sibi defutura, eos destituunt; & propinquis & amicis eorum qui pœnas subierunt, atque horum delationibus & vindicta & odio populi eos relinquunt, unde magno plausu, ex prosperis in reges vortis & acclamationibus, sero

VETERVM. 13
sero magis quam immerito pe-
rennt.

IV.

NARCISSVS, sive
Philautia.

NARCISSVS fuisse tradi-
tur forma, & venustate mi-
rabilis, sed suberat superbia in-
gens, & fastidium intolerandum.
Itaque cum sibi placeret, alios de-
spiceret, vitam egit solitariam in
sylvio, & venationibus, cum pau-
cis comitibus quibus ipse omnia
erat. Affectabatur etiam cum
ubique Nympha Eccho. In hoc
vita instituto fatale ei erat ad
fontem quendam lymphidum ve-
nire, & iuxta eum sub aestum me-
dia diei decumbere. Cum autem

14 DE SAPIENTIA

in aqua Imaginem propriam aspexisset, in contemplationem sui, ac deinde in admirationem effusus, & raptus, nullo modo ab huiusmodi spectro, & simulacro distrahi poterat; sed perpetuo defixus obtorpuit; ac tandem in florem nominis sui conversus est; qui Flos inuente Vere se ostendit, & Dys infirius, Plutoni, Proserpine & Eumenidibus sacer est. Fabula illorum & ingenia & fortunas representare videtur, qui siue ob formam, siue ob aliquas alias dotes, quibus ab ipsa natura, nulla accedente industria propria ornati & insigniti sunt, effuse se ipsos amant, & quasi depereunt. Cum hoc enim animi statu coniunctum fere est; ut non multum in publico, aut
in

in rebus civilibus versentur ; cum
 in eo vita genere necesse sit occurrere multos neglectus & vilipendia, qua animos eorum deijcere & turbare possint. Itaque vitam ple-
 rumque degunt sollicitariam, & privatam, & umbratilem, cum perpanco comitum delectu, eoque ex ijs qui illos magnopere colere & admirari videntur, quique illis veluti Eccho in omnibus dictis suis assentantur, & verborum obsequia praestant. Ex hac consuetudine depravatos, & inflatos, & tandem admiratione sui ipsius attonitos, mira occupat desidia & inertia, ut prorsus torpeant, & omni vigore, & alacritate destituantur. Eleganter autem sumitur Flos vernus ad huiusmodi in-

16 DE SAPIENTIÂ

geniorum similitudinem, cum illa ingenia sub initia sua floreant, & celebrentur, sed etate confirmata expectationem de ijs conceptam destituant, & frustentur. Eodem pertinet, quod Flos ille Dijs inferis sacer sit; quia homines talis indolis ad omnia inutiles prorsus evadunt. Quicquid autem nullum ex se fructum edit, sed (veluti via naris in mari) transit, & labitur, id apud antiquos umbris, & Dijs inferis consecrari solebat.

V.

STYX, sive Fœdera.

PERVULGATA est narratio, & in compluribus fabulis interponitur, de unico illo Iuramento, quo Dÿ superi se obstringere

gere solebant, cum pœnitentia locum sibi nullo modo relinqui volebant. Illud Iuramentum nullam Maiestatem caelestem, nullum Attributum divinum advocabat, & testabatur; sed STY-
GEM, Fluvium quendam apud inferos, qui atria Dis, multis spiritibus interfusus cingebat. Hac enim formula Sacramenti solè, neque præter eam alia quæpiam, firma habita est, & inviolabilis; Scilicet incumbere pœna perjury, Dis imprimis metuenda, ut qui sefellisset, ad Deorum convivium per certa annorum spacia non accederet. Fabula de Fœderibus, & Pactis Principum confecta videtur: in quibus illud nimio plus quam oportere verum est, Fœde-

18 DE SAPIENTIA

ra quacunque solennitate & religionem iuramenti munita, parum firma esse, adeo ut fore ad existimationem quandam & fumam, & Ceremoniam magis quam ad fidem & securitatem, & effectum adhibeantur. Quin si accesserint etiam affinitatis vincla, veluti Sacramenta Natura, si merita mutua, tamen omnia infra ambitionem, & utilitatem, & Dominationis licentiam esse, apud pluresque reperiuntur. Tanto magis, quod Principibus facile sit per prae-textus varios, & speciosos, cupiditates suas, & fidem minus sinceram (nemine rerum arbitro, cui ratio sit reddenda) tueri, & velare. Itaque unum assumitur verum, & proprium fidei firmamentum,

rum, neque illud Divinitas aliqua coelestis : Ea est *Necessitas* (*Magnum potentibus Numen;*) & *Periculum Status*, & *Communicatio Utilitatis*. *Necessitas* autem per *STYGERM* eleganter representatur, Flumen fatale, & irremediabile. Atque hoc numen advocavit ad *Fœdera* *Iphicrates* Atheniensis, qui quoniam inventus est, qui ea aperte loqueretur, quae plerique tacite animo volunt, non abs re sit, ipsius verba referre. Is cum *Lacedemonios*, varias *Cautiones* & *Sanctiones*, & *Fœderum Firmamenta*, & *vincula excogitare* & *proponere* animadverteret, interfectus; Unū (*inquit*) *Lacedemonij*, nobis vobiscum *vinculum*, & *securitatis*

20 DE SAPIENTIA
tatis ratio esse possit, si plane
demonstretis, vos ea nobis
concessisse, & inter manus
posuisse, ut vobis facultas læ-
dendi nos, si maxime velleris,
minime suppetere possit. Ita-
que si facultas lædendi sublata sit,
aut si ex fœdere rupto periculum
ingruat perditionis, aut diminu-
tionis status, aut vectigalium,
tum demum fœderata & sancta,
& tanquam Iuramento STR-
GIS confirmata censei possint:
cum metius subsit interdicti it-
lius & Suspensionis à Convivijs
Deorum; sub quo nomine Imperij
Iura, & prerogativa, & affluen-
tia & felicitas antiquis signifi-
cantur.

VI.

PAN, sive Natura.

ANTIQVI universam
 Naturam sub persona PA-
 NIS diligentissime descripserunt;
 Huius generationem in dubio re-
 linquunt. Alij enim asserunt eum
 à Mercurio genitum; alij longe
 aliam generationis formam ei tri-
 buunt; Alij enim Procos uni-
 versos cum Penelope rem ha-
 buisse, ex quo promiscuo concubi-
 tu, PANA communem filium or-
 tum esse. Atque in hac posterora
 narratione, proculdubio, aliqui
 ex recentioribus, veteri fabula, no-
 men Penelopes imposuere, quod
 & frequenter faciunt, cum narra-
 tiones antiquiores, ad personas &
 nomi-

22 DE SAPIENTIA

nomina iuniora traducunt, idque quandoque absurde & insulse; ut hic cernere est; Cum PAN ex antiquissimis Dqs, & longè ante tempora Ulisis fuerit, atque insuper Penelope ob matronalem castitatem Antiquitati venerabilis habereetur. Neque pratermittenda est tertia illa generationis explicatio: quidam enim prodiderunt eum Iovis, & Hybreos, id est, Contumelia filium fuisse. Vt cunque orto, Parce illi sorores fuisse perhibentur. Effigies autem PANIS talis ab Antiquitate describitur: Cornutus, cornibus usque ad Culum fastigiatis, corpore toto hispidus, & villosus, barba imprimis promissa. Figura bisformis, humana quoad superio-

ra,

ra, sed femifera, & in Capra pedes
 desinens. Gestabat autem Insignia
 Potestatis, sinistra, Fistulam, ex
 septem calamis compactam; dex-
 tra Pedum, sive Lignum, superius
 curvum, & inflexum; Induebatur
 autem Chlamide ex pelle Par-
 dalis. Potestates ei & Munera
 huiusmodi attribuntur, ut sit
 Deus venatorum, etiam pasto-
 rum, & universum Ruricolarum:
 Praeses item Montium: erat etiam
 proximus Mercurio Nuncius
 Deorum. Habebatur insuper
 Dux, & Imperator Nympha-
 rum, qua circa eum perpetuo
 Choreas ducere, & tripudiare so-
 lebant: comitabantur & Satyri, &
 his seniores Sileni. Habebat etiam
 potestatem terrores immittendi
 praefer-

26 DE SAPIENTIA

la quedam Ancilla LAMBE nomine, qua ridiculis narrariunculis oblectare hospites solebat, easque proles ex coninge Eccho esse, à nonnullis existimabatur. Fabula nobilis, si qua alia, atque natura arcanis & mysterijs gravis, & quasi distenta.

PAN (ut & nomen ipsum etiam sonat) Universitatem Rerum, sive Naturam representat & proponit. De huius origine, duplex omnino sententia est; atque adeo esse potest: aut enim à MERCURIO est, verbo scilicet divino, (quod & Sacra litera extra controversiam ponunt, & Philosophis ijs, qui magis divini habiti sunt visum est;) aut ex confusis rerum seminibus. Qui enim

enim unus rerum principium
posuerunt, aut ad Deum illud re-
tulerunt; aut si materialium prin-
cipium volunt, illud tamen poten-
tia varium asseruerunt; adeo ut
omnis huiusmodi controversia, ad
illam distributionem reducatur,
ut *Mundus* sit, vel à *Mercurio*,
vel à *Proci* omnibus.

Namque canebat uti magnum
per inane coacta

Semina, terrarumque animæque
Matrisque fuissent

Et liquidi simul ignis, & hijs ex-
ordia primis,

Omnia & ipse tener Mundi con-
creverit orbis.

Tertia autem generatio Panis
cuiusmodi est, ut videantur *Grati*
aliquid de *Hebraeorum* mysterijs,
vel per *Egyptios* interuencios,
vel

28 DE SAPIENTIA

vel utcumque inaudivisse; pertinet enim ad statum Mundi non in meris natalibus suis, sed post lapsum ADAMI, morti, & corruptioni expositum, & obnoxium factum. Ille enim status, Dei, & Peccati proles fuit, ac manet. Itaque triplex ista narratio de generatione PANIS, etiam vera videri possit, si rite & rebus, & temporibus distinguatur: Nam iste PAN, quem intuemur, & contemplamur, ac nimio plus quam oportet colimus, ex verbo Divino, mediante confusa Materia, & subintrante Prevaricatione, & Corruptione ortum habet. Natura rerum, Fata rerum, sordes vere perhibentur & ponuntur; naturalium siquidem Causarum

Cate-

Catena, Ortus rerum, & Durationes, & Interitus, & Depressiones, & Eminentias, & Labores, & Fœlicitates, & Fata denique omnia, quæ rebus accidere possunt, trahunt. Cornua autem Mundo attribuntur; quod Cornua huiusmodi ab imo latiora, ad verticem acuta sunt: Omnis enim rerum natura instar Pyramidis acuta est: Individua enim infinita sunt; ea colliguntur in species, & ipsas multiplices. Species rursus insurgunt in genera, atque hæc quoque ascendendo in magis generalia contrahuntur, ut tandem naturæ tanquam in unum coire videantur. Neque mirum est PARNIS cornua etiam Cælum ferire; cum summitates naturæ sive

Idea

30 DE SAPIENTIA

Idea universales etiam ad divina quodammodo pertingant. Paratus enim, & propinquus est transitus à Metaphysicâ ad Theologiam naturalem. Corpus autem Naturæ elegantissimum, & verissime depingitur Hirsutum, propter rerum Radios; Radij enim sunt tanquam Naturæ crines, siue villi, atque omnia fere vel magis vel minus radiofa sunt; quod in facultate visus manifestissimum est, nec minus in omni virtute & operatione ad distans: Quicquid enim operatur ad distans, id etiam Radios emitte re recte dici potest, sed maxime omnium prominet Barba PANIS, quia Radij Corporum celestium maxime ex longinquo operantur & penetrant.

Quin

Quin & Sol, quando parte superiore eius nube obvoluta, Radij inferius erumpunt, ad aspectū Barbatus cernitur. Etia Corpus Naturæ rectissime describi Biforme; ob differentiam, Corporum superiorū & inferiorū. Illa enim ob pulchritudinem & motus aquabilitatem & constantiam, necnon Imperium in terram, & terrestria, merito sub humana figura representantur. Hac autē ob perturbationē, & motus incompósitos, & quod à Cœlestibus regantur, Bruti animalis figura contenta esse possunt. Eadem Corporis descriptio pertinet ad participationē specierum. Nulla enim Natura simplex videri patet, sed tanquam ex duobus participans & concreta. Ha-

32 DESAPIENTIA

bet enim Homo nonnihil ex Bruto, Brutum nonnihil ex Planta, Planta nonnihil ex Corpore inanimato, omniaque revera Bisformia sunt, & ex Specie superiore, & inferiore compacta. Acutissima autem est Allegoria de pedibus Capra, propter motum ascensionis Corporum terrestrium versus Regionem Aeris & Caeli: Capra enim Animal scansarium est, eaque è rupibus pendere, atque in precipitijs haerere amat; quod etiã res licet inferiori Globo destinata, miris modis faciunt, ut in Nubibus, & Meteoris manifestissimum est. Insignia autem in manibus PANIS duplicia: Alterum Harmonia, alterum Imperij, Fistula enim ex septem calamis, Con-

Concentum rerum, & Harmoniam, siue concordiam cum discordia mistam, qua ex septem stellarum Errantium motu conficitur, evidenter ostendit. Pedum autem illud etiam nobilis translatio est; propter vias Natuta partim re-ctas, partim obliquas. Precipue autem Lignum, siue Virga, versus superiorem partem, curva est; quia omnia providentia divina opera in Mundo fere per ambas, & circuitus sunt; ut aliud agi videri possit, aliud interim re-vera agatur; ut Iosephi venditio in Egyptum, & similia. Quinetiam in Regimine humano omni prudentiore, qui ad gubernacula sedent, populo convenientia per pratextus & vias obliquas foeli-

34 DE SAPIENTIA

*cins qua volunt, quam exdirecto
superinducunt, & insinuant; adeo
ut omnis Imperij Virga sive Ba-
cillum vere superius inflexum sit.
Vestis PANIS & amiculum in-
geniose admodum ex pelle PAR-
DALIS fuisse fingitur; propter
maculas ubique sparsas; Cælum
enim stellis, Maria insulis, Tellus
floribus consperguntur, atq; etiam
res particulares fere variegata esse
solent circa superficiem, qua veluti
rei chlamis est. Officium autem
PANIS nulla alia re tam ad vi-
vum proponi, atque explicari
potuerit, quam ut Deus venato-
rum sit: Omnis enim naturalis
actio atque adeo motus & proces-
sus, nihil aliud quam venasio est.
Nam & Scientia & Artes Ope-
ra sua*

ra sua venantur, & Concilia hu-
mana fines suos, atque res natu-
rales omnes vel alimenta sua tan-
quam pradam, vel voluptates su-
as tanquam solatium venantur,
idque modis peritis & sagacibus,

Torva Leæna Lupum sequitur,
Lupus ipse capellam,
Florentem Cythifum sequitur
lasciva Capella.

Etiã Ruricolarum in genere
PAN Dens est, quia huiusmodi
homines magis secundum natu-
ram vivant, cum in urbibus &
Aulis natura à cultu nimio cor-
rumpatur, ut illud Poëta amato-
rium verum sit.

— Pars minima est ipsa puella sui,

Montium autem imprimis Prae-
ses dicitur PAN, quia in Monti-

36 DE SAPIENTIA

*bui & locis editis Natura rerum
panditur, atque oculis & contem-
plationi magis subijcitur. Quod
alter à Mercurio Deorum nun-
cius sit PAN, ea allegoria plane
Divina est, cū proxime post ver-
bum Dei ipsa Mundi imago, Di-
vina potentia & sapientia prae-
conium sit. Quod & Poëta divinus
cecinit. Caeli enarrant gloriam
Dei, atque opera manuum
eius indicat firmamentum.
PANA autem oblectant Nym-
phae; Anima scilicet: Delicia enim
Mundi, Anima viventium
sunt: Ille autem merito earum
Imperator, cum illa naturam
que suam veluti Ducem sequan-
tur, & circa eam cum infinita va-
rietate, veluti singula more patrio
sal-*

*saltent, & choreas ducant, motu
neutrquam cessante: una perpetuo
comitantur Satyri & Sileni; Se-
nectus scilicet & Iuventus; Om-
nium enim rerum est atas que-
dam hilaris & saltatrix; atque
rursus atas tarda & bibula: utri-
usque autem etatis studia vere
contemplanti (tanquam Demo-
crito) fortasse redicula, & defor-
mia videntur, instar Satyri ali-
cuius aut Sileni. De Panicis au-
tem terroribus prudentissima do-
ctrina proponitur: Natura enim
rerum omnibus viventibus indi-
dit metum; ac formidinem vita
atque essentia sua conservatricem,
ac mala ingruentia vitantem &
depellentem: verumtamen eadem
Natura modum tenere nescia est;*

38 DE SAPIENTIA

*sed timoribus salutaribus semper
vanos, & inanes admiscet, adeo ut
omnia (si intus conspici darentur)
Panis terroribus plenissima sint;
praesertim humana, quae supersti-
tione (qua vere nihil aliud, quam
Panis terror est) in immensum
laborant; maxime Temporibus
duris, & trepidis & adversis.
Quod vero attinet ad audaciam
PANIS, & Pugnam per provo-
cationem cum Cupidine; id eo
spectat, quia Materia non caret
inclinatione & appetitu ad disso-
lutionem Mundi & recidivatio-
nem in illud Chaos antiquum, nisi
praevalida rerum concordia (per
Amorem sive Cupidinem signifi-
cata) malitia & impetus eius co-
hiberetur & in ordinem compel-
leretur:*

leretur : Itaque bono admodum
hominum & rerum fato fit, ut il-
lud certamen PAN adversum ex-
periatur, & victus abscedat. Eo-
dem prorsus pertinet, & illud de
Typhone in retibus implicato;
quia utcumq; aliquando vasti, &
insoliti rerum tumores sunt (id
quod Typhon sonat) sive intum-
escant maria, sive intumescant
nubes, sive intumescat Terra, sive
alia, tamen Rerum Natura hu-
iusmodi corporum exuperantias,
atque insolentias, reti inextrica-
bili implicat, & coërcet, & ve-
luti catena adamantina devincit.

Quod autem Inventio Cereris
hunc Deo attribuitur, idque inter
vehementem; reliquis Dijs naga-
tur, licet sedulo querentibus, & il-

40 DE SAPIENTIA

*Illud ipsum agentibus ; monitum
 habet verum admodum & pru-
 dens; hoc est, ne rerum utilium, ad
 vitam & cultum Inventio, à
 Philosophijs Abstractis, tanquam
 Dijs Maioribus expectetur ; licet
 totis viribus in illud ipsum in-
 cumbant, sed tantummodo à Pa-
 ne, id est, Experientia sagaci
 & rerum Mundi notitia uni-
 versali, quæ etiam casu quodam
 ac veluti inter venandum in hu-
 iusmodi inventa incidere solet.
 Illud autem Musices certamen,
 eiusque eventus, salutarem ex-
 hibet doctrinam, atque eam quæ
 rationi & iudicio humano ge-
 stienti, & se effendenti sobrietatis
 vincula inycere possit. Duplex
 enim videtur esse Harmonia,
 & qua-*

& quasi Musica: altera Pro-
 videntia Divina, altera Ra-
 tionis Humana. Iudicio enim
 humano, ac veluti auribus Mor-
 talium, administratio Mundi
 & Rerum, & iudicia Divina se-
 cretiora sonant aliquid durum, &
 quasi absensum: quæ inscitia licet
 asininis auribus merito insignia-
 tur, tamen & illa ipsa aures secre-
 to, nec palam gestantur: Neque
 enim huiusce rei deformitas à
 vulgo confpicitur, aut notatur.
 Postremo, minime mirum est, si
 nulli Amores Pani attribuantur;
 præter coniugium Ecchus; Mun-
 dus enim se ipse, atque in se rebus
 omnibus fruitur: qui amat au-
 tem, frui vult, neque in copia, de-
 siderio locus est. Itaque mundi

42 DE SAPIENTIA

Amores esse nulli possunt, nec potiendi Cupido, cum se ipse contentus sit, nisi fortasse sermones: ij sunt Nympha, Eccho, aut si accuratiores sint, Syringa. Inter Sermones autem, siue voces, excellenter ad coniugium mundi sumitur sola Eccho; Ea enim demum vera est Philosophia, qua mundi ipsius voces fidelissime reddit, & veluti dictante mundo, conscripta est; & nihil aliud est, quam eiusdem simulacrum & reflexio, neque addit quicquam de proprio, sed tantum iterat, & resonat. Ad mundi etiam Sufficientiam & Perfectionem pertinet, quod prolem non edat. Ille enim per partes generat, per Totum autem quomodo generare possit cum Corpus extra ipsum

V I T E R V M. 43

ipsum non sit. Nam de Filia eius Putativa, muliercula illa, est sana ea adiectio quadam ad Fabulam sapientissima; per illam enim representantur ea, qua perpetuis temporibus passim vagantur, atque omnia implent, vaniloque de rerum Natura Doctrina, reipsa infructuose, genere quasi subditi- tia, garrulitate vero interdum in- cunde, interdum molesta & im- portune.

V I I.

P E R S E V S, sive bellum.

P E R S E V S traditur fuisse à Pallade missus ad obtruncan- dam Medusam, qua populi plu- rimis ad Occidentem in extremis Hiberia partibus maxima cala- mitati

44 DE SAPIENTIA

mitati fuit. Monstrum enim hoc
 tam dirum atque horrendum
 fuit, ut aspectu solo homines in
 saxa verteret. Erat autem è Gor-
 gonibus una ac sola Mortalis
 Medusa; cum passiva reliqua
 non essent. Itaque PERSEVS
 ad tam nobile facinus se compa-
 rans, arma, ac dona à tribus Dijs
 accepit: Talares alas à Mercurio,
 à Plutone Galeam, Scutum à
 Pallade, & speculum. Neque ta-
 men, licet tanto apparatu instru-
 ctus, ad Medusam recta perrexit:
 sed primum ad Greas divertit,
 Ea sorores ex altera parente Gor-
 gonibus erant. Atque Graeae istae
 cana iam à nativitate erant, &
 tanquam vetula. Oculus autem ips-
 e tantummodo & dens erat omni-
 bus

bus unicis, quos prout exire foras
 quamque contingerat, vicissim
 gestare, reversa autem iterum de-
 ponere solebant: Hunc itaque ocu-
 lum, atque hunc dentem ille PER-
 SEO commodarunt. Tum demum
 eum se abunde ad destinata persi-
 cienda instructum iudicaret; ad
 Medusam properavit impi-
 ger & volans: Illam autem dor-
 mientem offendit: Neque tamen
 Aspectui eius (si evigilaret) se
 committere audebat, sed cervicem
 reflexa, in speculum Palladis in-
 spiciens, atque hoc modo ictus di-
 rigens, caput ei abscidit. Ex san-
 guine autem Medusa fuso, statim
 Pegasus alatus emicuit. Caput
 autem abscissum PERSEVS in
 scutum Palladis inseruit, cui cri-
 minum

46 DE SAPIENTIA

annum sua mansit vis, ut ad eius
 intuitum omnes seu attenti aut
 syderati obrigerent. Fabula de
 Belligerandi ratione & prudentia
 conficta videtur. Atque in ipsa de
 bello suscipiendo, & de genere belli
 eligendo deliberatione, tria propo-
 nit precepta sana, & gravia, tan-
 quam ex consilio Palladis. Primo
 ut subiugatione Nationum fini-
 timarum quis non admodum la-
 boretur. Neque enim eadem est pa-
 trimonii, & imperii amplificandi
 ratio. Nam in possessionibus pri-
 vatis, vicinitas prediorum specta-
 tur: sed in propagando imperio,
 Occasio & belli conficendi facili-
 tas, & fructus loco vicinitatis esse
 debet. Certe Romani, quo tempo-
 re Occidentem versus, vix ultra
 Liguriam

Liguriam penetraverant, Orientis Provincias usque ad Montem Taurum armis & imperio complexi sunt. Itaque PERSVS licet Orientalis, tamen longinquam expeditionem, usque ad extrema Occidentis minime detrahit. Secundo Cura esse debet, ut iusta & honorifica subsit belli causa. Id enim & alacritatem tum militibus, tum populis impensas conferentibus addit: & Societates aperit, & conciliat, & plurimas denique commoditates habet. Nulla autem belli causa magis pia sit, quam debellatio Tyrannidis, sub qua populus succumbit, & prostermitur sine animo & vigore, tanquam sub aspectu Medusæ. Tertio prudenter additur

48 DESAPIENTIA

ditur ; quod cum tres Gorgones fuerint (per quas Bella representantur) PERSEVS illam delegerit, qua fuerit Mortalis; hoc est, bellum eius conditionis, quod confici, & ad exitum perducere posset, nec vastas, aut infinitas spes persecutus est. Instructio autē PERSEI ea est, qua ad Bellum unice confert, & fortunam fere trahit. Accepit enim Celeritatem à Mercurio, Occultationem Confiliorum ab Orco, & Providentiam à Pallade. Neque caret allegoria eaque prudentissima, quod Ala illa Celeritatis Talares, non Axillares fuerint, atque pedibus non humeris addita, quia non tam in primis belli aggressibus, quā in eis qua sequuntur, & primis subsidio

sidio sunt, Celeritas requiritur:
Nullus enim error in bellis magis
frequens est, quam quod prosecu-
tiones, & subsidiarij impetus,
initiorum alacritati non respon-
dent. Etiam illa Providentia Di-
visio (Nam de galea Plutonis,
qua homines invisibiles reddere
solebat, Parabola manifesta est)
ingeniosa videtur de scuto, &
speculo, neque enim ea Providen-
tia solum adhibenda est, qua cavor
instar scuti, sed illa altera per
quam hostium vires, & motus, &
consilia cernuntur, instar speculi
Palladis. Verum PERSO-NT-
cunque copijs aut animis instru-
cto, restat aliud quiddam maxi-
mi per omnia momenti antequam
incipiatur bellum, nimirum ut di-
vertat

50 DE SAPIENTIA

vertat ad Graas. Graa autem
Proditiones sunt, Bellorum scili-
cei Sorores, non germana illa qui-
dem, sed generis nobilitate quasi
impares. Bella enim generosa,
Proditiones degeneres & turpes.
Earum descriptio elegans est, ut
cana à nativitate sint, & tanquam
Vetulae propter perpetuas Prodi-
torum Curas & Trepidationes:
Earum autem vis (antequam
in manifestam defectionem erum-
pant) aut in oculo, aut in dente
est: Omnis enim factio à statu
quopiam alienata, & speculatur,
& mordet: Atque huiusmodi
oculus & dens tanquam Com-
munis est. Nam qua didicerunt,
& noverunt, fere per manus factio-
nis ab uno ad aliorum transeunt,
& per-

VITÆRVM. 51

& percurrunt. Et quod ad Den-
 tem attinet, uno fere ore mordent,
 & similem cantilenam canunt,
 ut si unum audias, omnes audias.
 Itaque PERSEO concilianda
 sunt ista Græcæ, ut oculum, & den-
 tem ei commodent : Oculum ad
 iudicia, dentem ad rumores feren-
 dos, & invidiam constandam, &
 & animos hominum sollicitandos.
 His itaque dispositis, & prepara-
 tis, sequitur ipsa Belli actio. In ea
 Medusam dormientem invenit:
 Prudens enim belli susceptor, sem-
 per fere hostem assequitur impa-
 ratum & securitati propriorem:
 Atque nunc tandem speculo Pal-
 ladis opus est; Plurimi enim ante
 ipsa pericula res hostium acute &
 attente introspicere possunt, sed in
 ipso

52 DE SAPIENTIA

ipso periculi articulo precipuus est
 usus speculi , ut modus periculi
 cernatur , terror non offundatur:
 (quod per illum intuitum capite
 averso significatur) A bello perfe-
 cto sequuntur effecta duo : Pri-
 mum Pegasi illa generatio &
 exuscitatio , qua satis evidenter
 Famam denotat , qua per omnia
 volat & victoriam celebrat : Se-
 cundum, Gestatio capitis Medu-
 sae in scuto ; siquidem nullum pra-
 fidij genus huic ob praestantiam
 comparari possit. Unicum enim
 facinus insigne , & memorabile
 feliciter gestum, & perpetratum,
 omnes inimicorum motus cohibet,
 atque malevolentiam ipsam stu-
 pidam reddit.

VIII.

ENDYMION, sive
Gratiosus.

PASTOR ENDYMION
traditur à Luna fuisse ad-
matus: novum autem, & singula-
re erat consuetudinis genus, siqui-
dem ille decumbebat in nativa
quadam specu, sub saxis Latmijs:
Luna autem haud raro de Cælo
perhibetur descendisse, & sopiti
Oscula petisse, ac rursus in Cœ-
lum se recepisse. Neque tamen
otium istud; & somnus in detri-
mentum fortunatum eius cede-
bat. Sed Luna interim effecit, ut
pecus eius pinguesceret admo-
dum, ac numero etiam felicissime
auctum esset, ut nulli pastorum
greges

54 DE SAPIENTIA

greges essent latiores, aut numero-
siores. Fabula ad ingenia & mores
Principum pertinere videtur.
Illi enim cogitationum pleni, &
in suspensiones propensi, non facile
ad consuetudinem vita interioris
recipiunt homines qui sunt perspi-
caces, & curiosi & quasi animo
vigilantes, sive exsomnes: sed po-
tius eos, qui ingenio sunt quieti,
& morigeri, & quod placitum
est illis patiuntur, & nil ultra in-
quirunt, sed se veluti ignaros &
nil sentientes & quasi sopitos pra-
bent; denique magis obsequium
simplex, quam observantiam cal-
lidam praestant. Et enim cum hu-
iusmodi hominibus Principes de
Maestate sua veluti Luna de
Orbe superiore, descendere, & per-
sonam

suam (quam perpetuo gerere instar Oneris cuiusdam sit) deponere, & familiariter versari libenter consueverunt, idque se tuto facere posse putant. Id quod in Tiberio Cæsare Principe omnium maxime difficili, precipue annotatum fuit : apud quem illi solummodo gratiosi erant, qui notitiam morum eius revera habebant, sed pertinaciter, & quasi stupide dissimulabant. Quod etiam Lodovico undecimo Francorum Regi Principi cautissimo, & callidissimo in moribus erat. Neque ineleganter in fabula ponitur Antrum illud Endymionis: quia fere usitatum est illis qui huiusmodi gratia apud Principes florent, habere secessus aliquos

C

amœnos,

56 DE SAPIENTIA

*amænos , quo illos invitent , ad
otium & animi remissionem, abs-
que fortuna sua mole. Qui au-
tem in hoc genere gratiosi sunt,
plerumque rem suam bene agunt.
Nam Principes licet fortasse ad
honores eos non evehant , tamen
cum vero affectu, nec propter uti-
litatem tantum illos diligant,
munificentia sua eos ditare con-
sueverunt.*

IX.

SOROR GYGANTVM,
sive Fama.

MEMORANT Poeta,
GYGANTES è terra
procreatos, bellum Iovi, & Sup-
eris intulisse , & fulmine disiectos
& devictos fuisse. Terram autem
De-

VITAEVM. 57

*Deorum ira irritatam in vindi-
ctam natorum suorum, Famam
progenisse; extremam Gyganti-
bus sororem.*

Illa Terra parens ira irritata
Deorum
Extremam (ut perhibent) Cæo
Enceladoque sororem,
Progeniit.---

*Huius Fabula ea sententia vide-
tur esse: per Terram, naturam
vulgi significarunt, perpetuo tu-
midam & malignam versus im-
perantes, & res novas parturien-
tem: Hac ipsa occasionem adepta,
rebeldes parit & seditiosos, qui
Principes ausu nefario exturbare,
& deicere machinantur; quibus
oppressis, eadem plebis natura
deterioribus favens, & tranquil-*

C 2 litatis

58 DE SAPIENTIA

*litatis impatiens, rumores gignit,
& susurros malignos & Famas
querulas, & fumosos libellos, &
cetera id genus, ad invidiam eo-
rum qui rebus præsunt; ut Actia-
nes Rebellium, & Fama seditiosa
genere, & stirpe non differant, sed
veluti sexus tantum, cum ista mu-
liebres videantur, illa viriles.*

X.

ACTÆON ET PENTHE- VS, sive Curiosus.

CURIOSITAS humana
in secretis rimandis, & eo-
rum notitia appetitu male sano
concupiscenda, & prensanda, du-
plici exemplo apud antiquos coe-
retur: Altero Actæonis, altero
Pentheï. Actæon cum Dianam
impru-

VETERVM. 59

imprudens, & casu sine veste vidisset, in Ceruum versus, à canibus quos alebat, dilaceratus est. Pentheus cum sacrificiorum Bacchi occultorum, conscensa arbore spectator esse voluisset, furore percitus est. Fuit autem Penthei dementia eius generis, ut res congeminaſſe exiſtimaret, & duo Soles & rursus due Thebæ ei ob oculos verſarentur; adeo cum Thebæ properaret, statim alteris Thebis conſpectis retraheretur: Atque hoc modo perpetuo & irrequiete ſurſum & deorſum ferretur.

Eumenidum demens, qualis videt, agmina Pentheus,
Et Solem geminum, & duplices
ſe ostendere Thebas.

Fabularum prima, ad ſecunda
C 3 *Printi-*

60 DE SAPIENTIA

Principum ; secunda , ad secreta Divina pertinere videtur. Qui enim Principibus non admissi, & prater eorum voluntatem secretorum conscy sunt, odium certissimū apud eos consequuntur. Itaque gnari se peti , & occasiones captari , vitam degunt cervorum more timidam , & suspicionibus plenam. Quin & illud sepius accidit, ut a servis & domesticis, in gratiam Principum , accusentur, & evertantur. Ubi enim Principis offensio manifesta est ; quot servi, eos sepe proditores esse consueverunt ; ut Alcaonis fasum illos maneat. Alia est Penthei calamitas. Qui enim ausu temerario, mortalitatis parum memoria per excelsa Nature & Philosophia

phia fastigia (tanquam arbore conscensa) ad mysteria divina adspirant, his pœna proposita est, perpetua inconstantia, & iudicii vacillantis, & perplexi. Cum enim aliud sit lumen Natura, aliud Divinum; ita cum illis sit, ac si duos Soles viderent. Cumque actiones vitæ, & decreta voluntatis ab intellectu pendeant: sequitur etiam ut non minus voluntate, quam opinione hesitent, nec sibi omnino constent: Itaque & duas Thebas similiter vident. Per Thebas enim actionum fines describuntur (cum Thebis Pentheo esset domus & perfugium.) Hinc fit, ut nesciant, quo se vertant, sed de summa rerum incerti & fluctuantes, tantum subitis mentis

C 4 impul-

62 DE SAPIENTIA
*impulsibus in singulis circum-
gantur.*

XI.

ORPHEVS, sive Phi-
losophia.

FABULA de ORPHEO
*vulgata, nec tamen Interpre-
tem suum per omnia sortita,
Philosophiæ universæ imaginem
referre videtur. Persona enim
ORPHEI viri admirandi, &
plane divini, & omnis harmonia
periti, & modis suavibus cuncta
vincentis, & trahentis, ad Philo-
sophiæ descriptionem facili tran-
situm traducitur. Labores enim
ORPHEI, Labores Herculis,
ut opera Sapiëntia, opera Forti-
tudinis, dignitate & potentia su-
perant.*

perant. ORPHEVS ob amorem
uxoris morte immatura precepta,
fretus Lyra, ad Inferos descendere
sibi in animum induxit, ut Ma-
nes deprecaretur; neque spe sua
decidit. Nam placatis Manibus
& suauitate cantus, & modula-
tionis delitiis tantum valuit, ut
ei illam secum abducere indultum
sit: Ea tamen lege, ut illa eum à
tergo sequeretur, ipse autem ante-
quam ad luminis oras peruentum
esset, ne respiceret. Quod cum ille
nihilominus, amoris & cura im-
patientia (postquam fere in tuto
esset) fecisset, rupta sunt fœdera:
atque illa ad inferos gradu preci-
piti relapsa est. Ab illo tempore
ORPHEVS mœstus, & mulie-
rum osor, in solitudinem profectus

64 DE SAPIENTIA

est, ubi eadem cantus, & Lyra
dulcedine, primo feras omnigenas
ad se traxit, adeo ut naturam
suam exuentes, nec irarum aut
ferocitatis memores, nec libidinis
stimulis, & furoribus precipites
acti, nec ingluviem satiare, aut
præda inhiare amplius curantes,
in morem Theatri, illum circum-
starent, benigna & mansueta inter
se facta, & tantum Lyra concen-
tui aures prebentes. Neque is fi-
nis, sed tanta Musica vis, & po-
tentia fuit, ut etiam sylvas move-
ret, lapides ipsos, ut illa quoque se
transferrent, & sedes suas circa
eum, ordine & modo decenti po-
nerent. Hac ei cum ad tempus
foeliciter & magna cum admira-
tione cessissent: tandem Thraciæ
mulie-

V I T E R V M. 65

mulieres stimulus Bacchi percita,
 primo cornu rancum, & immane
 sonans inflarunt: Ex eo, propter
 strepitum, Musica sonus amplius
 audiri non potuit: Tum demum
 soluta virtute, qua ordinis, & so-
 cietatis istius erat vinculum, tur-
 bari ceptum est, & fera singula ad
 naturam suam redierunt, & se in-
 vicem ut prius persecuta sunt; ne-
 que lapides, aut sylva suis manse-
 re locis: ORPHEVS autem ipse
 tandem à mulieribus furentibus
 discerptus est, & sparsus per
 agros; ob cuius mortis moerorem,
 Helicon (fluvius Musis sacer)
 aquas sub terram indignatus con-
 didit, & per alia loca caput ruy-
 sus extulit. Sententia fabula ea
 videtur esse. Duplex est Orphei

66 DE SAPIENTIA

Cantio : Altera ad placandos
 Manes : Altera ad trabendas fo-
 ras & sylvas. Prior ad naturalem
 Philosophiam, Posterior ad Mo-
 ralem, & Civilem aptissime refer-
 tur. Opus enim naturalis Philo-
 sophie longe nobilissimum, est ipsa
 restitutio, & instauratio rerum
 corruptibilium, & (huiusce rei
 tanquam gradus minores) corpo-
 rum in statu suo conservatio, &
 dissolutionis, & putredinis retar-
 datio. Hoc si omnino fieri deat,
 certe non aliter effici potest, quam
 per debita, & exquisita Natura
 temperamenta, tanquam per Har-
 moniâ lyra, & modos accuratos.
 Et tamē cum sit res omnium ma-
 xime ardua, effectu plerunq; fra-
 stratur; Idque (ut verisimile est)

non magis aliam ob causam, quā
 per curiosam, & intempestivam
 sedulitatem & impatientiam:
 Itaque Philosophia, tanta rei fi-
 re impar; atque idcirco merito
 modesta, vertit se ad res humanas, &
 in animos hominum, suasu & elo-
 quentia virtutis & aequitatis, &
 pacis, amorem insinuans populo-
 rum cetus in unum coire facit; &
 iura legū accipere, & imperijs se
 submittere & affectuum indomi-
 torum oblivisci, dum preceptis, &
 disciplina auscultant, & obtem-
 perant: unde postea sequi, ut edi-
 ficia exstruantur, & oppida con-
 dantur, & similiter agri & horti
 arboribus conserantur; ut lapides,
 & sylvas non abs re convocari, &
 transferri dictum sit. Atque ista
 rerum

68 DE SAPIENTIA

rerum Civilium cura rite atque ordine ponitur post experimentum corporis mortalis restituendi sedulo tentatum, & ad extremum frustratum: Quia mortis necessitas inevitabilis evidentius proposita hominibus ad aeternitatem, meritis, nominis fama quarendam, animos addit. Etiam prudenter in Fabula additur, ORPHEVM à mulieribus, & nuptiis alieno animo fuisse, quia nuptiarum delinimenta, & liberorum charitates, homines plerumque à magnis, & excelsis erga Respublicas meritis avertunt, dum immortalitatem propagine, non factis, assequi satis habent. Verum & ipsa sapientia opera, licet inter humana excellant, tamen & suis periculis clauduntur,

dantur. Evenit enim ut postquam Regna, & Respublica ad tempus floruerint, subinde perturbationes, & seditiones & bella oriantur; inter quorum strepitum, primo leges conticescunt, & homines ad natura sua depravationes redeunt; atque etiam in agris, atque oppidis vastitas conspicitur. Neque ita multo post (si huiusmodi furoris continuentur) litera etiam, & Philosophia certissime discerpitur: adeo ut fragmenta tantum eius, in paucis locis, tanquam naufragij tabula, inveniantur, & barbara tempora ingruant; Heliconis aquis sub terra mersis; donec debita rebus vicissitudine, non usque fortasse locis, sed apud alias Nationes erumpant, & emanent.

COELUM, sive
Origines.

TRADUNT Poëta COELUM antiquissimum Deorum exstitisse; Huius partes generationis à filio Saturno falce demessas fuisse. Saturnum autem sobolem numerosam generasse: sed filios continuo devorasse, tandem vero Iovem exitium effugisse, & adultum partem Saturnum in Tartarum detrussisse, & regnum accepisse, quinetiam patris genitalia eadem falce, qua ille Coelum excuceras, abscondisse, atque in mare proiecisse, inde Venerem natam esse. Postea Iovis regnum vix confirmatum, duo memorabilia

lia bella excepisse. Primum Titanum, in quibus debellandis Solis operam (qui solus ex Titanibus Iovis rebus favebat) egregiam fuisse : secundum Gyantum, qui & ipsi fulmine & Iovis armis disiecti sunt ; quibus domitis, Iovem securum regnasse. Fabula videtur *Enigma* de Origine rerum multum discrepans à Philosophia, quam postea Democritus excepit, qui apertissime omnium aternitatem Materia asseruit, aternitatem mundi negavit ; in quo aliquanto propius ad veritatem verbi divini accessit, cuius narratio Materiam informem ante opera dierum statuit. Sencencia Fabula huiusmodi est. Cœlum esse conservum illud,

lud, sive ambitum, quod Materiam complectitur. Saturnum autem Materiam ipsam, quæ omnem generandi vim parenti præscidit. Summam enim Materia perpetuo eandem esse; neque ipsum quantum Natura crescere aut minui. Agitationes autem, & motus Materia primo imperfectas, & male coherentes rerum compages produxisse, & veluti tentamenta mundorum: Dein ævi processu fabricam ortam esse, quæ formam suam tueri & conservare posset. Itaque priorem ævi distributionem per regnum Saturni significari, qui ob frequentes dissolutiones, & breves durationes, filiorum suorum devorator habitus est: Secundam autem per regnum

gnum Iovis, qui continuas istas, & transitorias mutationes in Tartarum detraxit, qui locus perturbationem significat. Is locus videtur esse spatium inter ima Cœli & interiora Terra medium; quo intervallo perturbatio & fragilitas, & mortalitas sive corruptio maxime versatur. Atque durante priorē illa generatione rerum, quæ sub regno Saturni tenuit, Venerē natam non fuisse. Donec enim in universitate Materia, discordia esset concordia potior & valentior, mutatio per totum necessario facta est; atque in ipsa fabrica, atque huiusmodi generationes rerum exiisse, antequam Saturnus exortus esset. Hunc vero generationis modum cessantem, alterum
 illud

74 DE SAPIENTIA

*illum modum continuo excepisse,
qui per Venerem sit : adulta &
prævalida rerum concordia ; ne
mutatio tantum per partes proce-
dat, integra, & inconcussa Fabri-
ca universali : Saturnum tamen
detrusum, & deturbatum, non
peremptum & extinctum narrât,
quia mundum in antiquam con-
fusionem, & interregna relabi pos-
se, opinio eras : quod Lucretius
ne suis temporibus eveniret de-
precatus est.*

*Quod procul à nobis, flectat
Fortuna gubernans
Et ratio potius, quam res persua-
deat ipsa.*

*Postquam autem mundus mole,
& vi sua confisteret, tamen otium
ab initio non fuisse. Nam secutos
pri-*

primum in celestibus Regionibus
motus notabiles, qui virtute Solis
in celestibus predominante, ita
sopiti sunt, ut mundi status con-
servaretur: Postea similiter in infe-
rioribus; per inundationes, tem-
pestates, ventos, terramotus ma-
gis universales, quibus etiam op-
pressis, & dissipatis, magis pacata,
ac durabilis rerum conspiratio,
& tranquillitas accrevit. Verum
de ista Fabula utrumque pro-
nunciari potest, & Fabulam
Philosophiam continere, &
Philosophiam rursus Fabulam.
Novimus enim (ex fide) hec
omnia nil aliud esse, quam sen-
sus iampridem cessantia & de-
ficientia Oracula: Cum Mun-
di, & Materia, & Fabrica
ad

76 DESAPIENTIA
ad Creatorem verissime refra-
tur.

XIII.

PROTEVS, sive Materia.

NARRANT Poëta PRO-
TEVM Neptuno pastorem
fuisse; eundumque senem, & va-
rem; vatem scilicet præstantissi-
mum & veluti term maximum.
Noverat enim non futura solum-
modo, sed & præterita & præ-
sentia, adeo ut præter Divinatio-
nem, etiam omnis antiquitatis, &
omnium secretorum nuncius ac
interpret esset. Morabatur autem
sub ingenti specu. Ibi ei mos erat
sub meridiem gregem suum Pho-
catum numerare, atque deinde
somnia se dare. Qui autem opera
eius

eius aliqua in re, uti volebat, is non alio modo apud eum valere poterat, nisi eum manicis comprehensum vinculis constringeret. Ille contra, ut se liberaret, in omnes formas, atque rerum miracula, ignē, fluvium, feras se vertere solebat; donec tandem in pristinam formam restitueretur. Sensus fabula ad abdita Natura, & conditiones Materia pertinere videtur. Sub PROTEI enim persona Materia significatur omnium rerum post Deum antiquissima. Materia autem sub Caeli concavo tanquam sub specu habitat. Neptuni autem mancipium est, quia omnis Materia operatio & dispensatio in liquidis precipue exercetur. Pecus autem sive Grex

78 DE SAPIENTIA

PROTEI, non aliud videtur esse quam Species ordinaria Animalium, Plantarum, Metallorum, in quibus Materia videtur se diffundere, & quasi consumere; adeo ut postquam istas species effuxerit, & absolverit (tanquam pensio completo) dormire & quiescere videatur, nec alias amplius Species moliri, tentare, aut parare. Atque hac est **PROTEI** Pecoris numeratio, & subinde Somnus. Hoc autem sub Meridiem, non Auroram, & Vesperum fieri dicitur, id est, cum tempus iam venerit, quod speciebus ex Materia debite preparata, & prae-disposita perficiendis, & excludendis maturum sit, & quasi legitimum, & inter Rudimenta earum, &
Declin-

declinationes medium; quod nos
satis scimus ex Historia sacra sub
tempus ipsum Creationis fuisse.
Tum enim per virtutem illam di-
vini verbi (Producat) Materia
ad imperium Creatoris, non per
ambages suas, sed subito conflu-
xit, & opus suum in actum af-
fatim perduxit, ac species con-
stituit. Atque hucusque fabula
narrationem suam de PROTEO
libero, & soluto cum pecore suo
cumplet. Nam universas rerum
cum structuris, & fabricis spe-
ciorum ordinarijs, est Materia
non constricta, aut devincta, &
gregis materiatarum facies. Ni-
hilominus si quis peritus Natura
minister, vim adhibeat Mate-
ria, & Materiam vexet; atque
D argeat,

80 DE SAPIENTIA

urgeat, tanquam hoc ipso destinato, & proposito, ut illam in nihilum redigat: illa contra (cum annihilatio, aut interitus verus, nisi per Dei omnipotentiam fieri non possit) in tali necessitate posita in miras rerum transformationes & effigies se voluit, et vertit: adeo ut tandem veluti in orbem se mutet, & periodum impleat, & quasi se restituat, si vis continuetur. Eius autem consubstantiationis, seu alligationis ratio magis facilis erit, & expedita, si materia per manicas comprehendatur, id est, per extremitates. Quod autem additur in fabula Proteum Vatem fuisse, & trium temporum gnarum, id cum materia natura optime cōsentit. Necessesse

VETERVM. 81

cesse est enim , ut qui materia
passiones, & processus noverit, re-
rum summam & earum qua fa-
cta sunt, & qua fiunt, & qua in-
super futura sunt , comprehendat,
licet ad partes & singularia co-
gnitio non extendatur.

XIV.

MEMNON, sive Præ-
maturus.

MEMORANT Pœta
MEMNONEM Aurora
filium fuisse. Ille armorum pul-
chritudine insignis, & aura popu-
lari celebris ad Bellum Troia-
num venit, & ad summa ansu
precipiti festinans, & anbelans,
cum Achille Græcorum fortissi-
mo, certamen singulare iniit, atque

82 DE SAPIENTIA

*eius dextra occubuit. Hunc Iupiter miseratus aves lugubre quidam & miserabile perpetuo qui-
ritantes ad exequias eius & fu-
neris decus excitavit ; eiusdem
statua quoque Solis orientis ra-
dijs percussa, sonnum flebilem edere
solita fuisse perhibetur. Fabula
ad adolescentum summa spei ca-
lamitosos exitus pertinere vide-
tur. Illi enim tanquam Aurora
filij sunt; atque inanimi & exter-
norum specie tumidi, maiora sepe
viribus audent, atque Heroes
fortissimos laceffunt, & in certa-
mē deposcunt, & impari congres-
su, succumbentes, exstinguuntur;
Horum autem mortem infinita
commiseratio sequi solet; nil enim
inter Fata mortalium tam flebile
est,*

est, tamque potens ad misericordiam commovendam, quam virtutis flos immaturo exitu praecisus. Neque enim prima aetas ad satietatem scilicet, aut ad invidiam usque duravit, quae maeritiam in obitu lenire, aut misericordiam temperare possit; Quin etiam lamentationes & plangtus non solum tanquam aves ille funebres circa rogos eorum volitant, sed & durat huiusmodi miseratio, & produciunt: Maxime autem per occasiones & novos motus & initia magnarum rerum, veluti per Solis radios matutinos, desideria eorum renovantur.

TYTHONVS, sive Satias.

ELEGANS *Fabula* narratur de TYTHONO, cum ab Aurora adamatum fuisse, quæ perpetuam eius consuetudinem exoptans, à Iove petijt, ut TYTHONVS nunquam mori posset: verum incuria muliebri oblita est petitioni suæ & illud inferere, ut nec senectute gravaretur. Itaque moriendi conditio ei erepta est, seminum autem secutum est mirum & miserandum, quale consentaneum est evenire ei, cui mors negatur, etas perpetuo ingravescit. Adeo ut Iupiter huiusmodi sortem miseratus, tandem eum in cicadam converterit. *Hæc Fabula ingeniosè adum-*

adumbratio & descriptio voluptatis esse videtur; quæ à principio velut sub tempus Aurora, adeo grata est, ut homines vota faciant, ut gaudia huiusmodi sibi perpetua, & propria sint, obliti satieta-tem & tedium eorum inſtar ſe-
nii, ipsis non cogitantibus obven-
tura. Adeo ut ad extremum, cum
actiones voluptaria homines dese-
rant, cupido vero & affectus non
moriatur, fieri soleat, ut homines
sermonibus tantum, & comemora-
tionibus earum rerum, quæ eis inte-
gra ætate voluptati fuerunt, se oble-
tent. Quod in libidinosis & viris
militaribus fieri videmus, cum illi
impudicos sermones, hi facinoræ
sua retractent, cicadarum more,
quarum vigor tantum in voce est.

PROCVS IVNONIS,
sive Decus.

NARRANT Poëta IO-
VEM, ut amoribus suis po-
tiretur, multas & varias formas
sumpsisse, Tauri, Aquile, Cygni,
Imbris aurei; cum autem IV-
NONEM sollicitaret; vertisse se in
formam maxime ignobilem, atq;
contemptui & ludibrio exposi-
tam. Ea fuit miseri tuculi, im-
bre & tempestate madefacti, &
attoniti, tremebundi & semimor-
tui. Prudens fabula est, & ex in-
timis moribus desumpta. Sensus
vero talis, ne homines nimium
sibi placeant, exstimantes virtutis
sue specimen, eos apud omnes in
pretio

pretio, & gratia ponere posse. Id enim succedere pro natura, & moribus eorum, quos ambiunt, & colunt, qui si homines sunt nullis ipsi dotibus, & ornamentis insigniti; sed tantum ingenio sunt superbo & maligno (id quod sub figura I V N O N I S representatur) tum vero norint sibi exuendam prorsus esse omnem personam, qua vel minimum pra se ferat de otio, & dignitatis: atque desipere se plume, si alia via insistant; neque satis esse si obsequij deformitatem praestant, nisi omnino se in personam abiectam & degenerem mutant.

CYPIDO, sive Atomus.

QUÆ de CYPIDINE sive Amore dicta sunt à Poëtis; in eandem personam proprie convenire non possunt: Ita tamen discrepant, ut confusio personarum rejiciatur, similitudo recipiatur. Narrant itaque Amorem omnium Deorum fuisse antiquissimum, atque adeo omnium rerum; excepto Chao, quod ei coævum perhibetur; Chaos autem à priscis viris nunquam divino honore, aut nomine Dei insignitur. Atque Amor ille prorsus sine parente introducitur; nisi quod à nonnullis Ovum noctis fuisse traditur. Ipse autem ex Chao, & Deos, & res
univers-

universas progeniit: Eius autem attributa ponuntur numero quatuor, ut sit infans perpetuus, cæcus, nudus, sagittarius; fuit & Amor quidam alter, Deorum natæ minimus; Veneris filius; in quem etiam antiquioris attributa transferuntur; & quodammodo competunt. Fabula ad cunabula Natura pertinet, & penetrat. Amor iste videtur esse appetitus, sive stimulus materia prima, sive (ut explicatius loquamur) motus naturalis Atomi. Hac enim est illa vis antiquissima, & unica, qua ex materia omnia constituit & effingit. Ea omnino sine parente est, id est, sine causa. Causa enim effectus veluti parens est: Huius autem virtutis

90 DE SAPIENTIA

causa nulla potest esse in natura, (Deum enim semper excipimus) nihil enim hac ipsa prius; itaque efficiens nulla: neque aliquid Natura notius; ergo nec genus nec forma; Quamobrem, quaecunque ea tandem sit, positiva est & surda. Atque etiam si modus eius, & processus sciri daretur; tamen per causam sciri non potest; cum sit post Deum causa causarum, ipsa incausabilis. Neque fortasse modum eius intra inquisitionem humanam sisti, aut comprehendi posse sperandum est; itaque merito fingitur ovum à nocte exclusum; certe Sanctus Philosophus ita pronunciat. Cuncta fecit pulchra tempestatibus suis, & Mundum tradidit dispu-

disputationibus eorum, ita tamen ut non inueniat homo, opus quod operatus est Deus à principio, usque ad finem, *Lex enim summaria Naturæ, sive virtus istius cupidinis, indita primis rerum particulis à Deo ad coitionem, ex cuius repetitione, & multiplicatione omnis rerum varietas emergit & constat; cogitationem mortalium perstringere potest, subire vix potest. Philosophia autem Græcorum inuenitur in rerum materialis principijs investigandis magis acuta, & sollicita; in principijs autem motus, (in quibus omnis operationis vigor consistit) negligens & languida. In hoc autem, de quo agimus prorsus cecutire & balbu-*

92 DE SAPIENTIA

balbutire videtur : Etenim Peripateticorum opinio; de stimulo Materię, per Privationem; fere non ultra verba tendit, & rem potius sonat, quam signat; qui autem hoc ad Deum referunt; optime illi quidem, sed saltu non gradu ascendunt : Est enim procul dubio unica, & summaria lex in quam Natura coit, Deo substituta. Ea ipsa, quę in superiori textu, illo verborum complexu demonstratur, Opus, quod operatus est Deus à principio, usque ad finem. Democritus autem, qui altius rem perpendit, postquā Atomum dimensione nonnulla, & figura instruxerat, unicum Cupidinem sive motum primum ei attribuit simpliciter, & ex comparatione

paratione alterum. Omnia enim ad centrum mundi ferri putavit proprie, quod autem plus materia habet, cum celerius ad centrum feratur, illud quod minus habet percussione summovere, & in contrarium pellere. Verum ista meditatio angusta fuit; & ad pauciora, quam par erat respiciens. Neque enim, aut corporum coelestium in orbem conversio, aut rerum contractiones, & expansiones ad hoc principium reduci, aut accommodari posse videntur. Epicuri autem opinio de declinatione Atomum, & agitatione fortuita, ad nugas rursus, & ignorantiam rei lapsa est. Itaque nimio plus, quam optaremus illud apparere; istum Cupidinem nocte involvi.

Ita-

94 DE SAPIENTIA

Itaque de attributis videamus; elegantissime describitur Cupido Infans, Pusillus, & Perpetuus; composita enim grandiora sunt, & aetatem patiuntur; prima autem rerum semina, sive Atomi, minuti sunt, & in perpetua infantia permanent: Etiam illud verissime, quod nudus: cum composita universa recte cogitanti personata, & induta sint; nihilque proprie nudum sit praeter primas rerum particulas. Illa autem de cecitate Cupidinis sapientissima allegoria est. Iste enim Cupido (qualiscunque id sit) minimum videtur habere providentia; sed secundum illud, quod proximum sunt, grossum & motum suum dirigere; ut caci palpan-
do se-

do solent ; quo magis admirabilis est providentia illa summa Divina , quia ex rebus providentia maxime vacuis, & expertibus, & quasi cecis, certa tamen & fatali lege istum ordinem & pulchritudinem rerum educit. *VL*timum attributum ponitur, quod Sagittarius sit, hoc est, quod ista virtus talis sit, ut operetur ad distans. Quod enim ad distans operatur, tanquam sagittam emitte-re videtur: Quisquis autem Atomum ponit, atque Vacuum, necessario virtutem Atomi ad distans introducit: neque enim hac demta, aliquis motus (propter vacuum interpositum) excitari posset, sed omnia torperent, & immobilia manerent ; Quod autem ad

Innio-

96 DE SAPIENTIA

*iuniorum illum Cupidinem ad-
tinet, merito ut minimus Deorum
natus traditur, cum non ante spe-
cies constitutus vigere potuisset.
In illius autem descriptione alle-
goria ad mores deflectit, & tra-
ducitur. Subest tamen quedam
eius cum illo antiquo conformi-
tas. VENUS enim generaliter
affectum coniunctionis & procrea-
tionis excitat; CUPIDO eius fi-
lius, affectum ad individuum
applicat. Itaque à Venere est ge-
neralis dispositio, à Cupidine
magis exacta sympathia: Atque
illa à causis magis propinquis pen-
det; hæc autem à principijs magis
altis & fatalibus, & tanquam ab
antiquo illo Cupidine, à quo om-
nis exquisita sympathia pendet.*

XVIII.

XVIII.

DIOMEDES,
sive Zelus.

DIOMEDES cum magna
& eximia gloria floreret, &
Palladi percharus esset, exstimu-
latus ab ea est (& ipse promptior
quam oportebat) ut si forte Ve-
neri in pugna occurreret, illi nen-
tquam parceret; quod & ille au-
dacter executus est, & Veneris
dextram vulneravit. Hoc facinus
ille ad tempus impune tulit, & re-
bus gestis clarus & inclytus in
patriam redijt; ubi domestica ma-
la expertus, ad exteros in Italiam
profugit. Ibi quoque initia satis
prospera habuit, & Regis Dauni
hospitio, & donis cultus, & orna-
tus

98 DE SAPIENTIA

tus est, & multa illi statua per
eam regionem extructa. Sed sub
primam calamitatem, qua po-
pulū ad quem diverterat afflicto,
statim subiit Daunum cogitatio,
se intra penates suos duxisse ho-
minem impium, & Dīs invi-
sum, & Theomachum, qui Deā,
quam vel tangere Religio erat,
ferro invaserat, & violaverat.
Itaque ut patriam suam piacu-
lo obstrictam liberaret, nihil ho-
spitij iura reveritus, cum ei ius
religionis videretur antiquius
DIOMEDEM subito obtrun-
cat; statuas & honores eius pro-
sterni & aboleri iubet. Neque hu-
iusmodi gravem casum vel misē-
rari tantum erat; sed & ipsi comi-
tes eius, cum mortem Ducis sui
luge-

ligerent, & questibus omnia implerent, in aves quasdam ex genere olorum mutati sunt, qui & ipsi sub mortem suam quiddam dulce & lugubre sonant. Habet hac fabula subiectum rarum, & fere singulare. Neque enim memoria proditum est, in aliqua alia fabula Heroem ullum præter unum DIOMEDEM ferro violasse aliquem ex Dijs. Atque certe videtur fabula imaginem in illo depinxisse hominis, & fortuna eius, qui ex professo hunc finem actionum suarum sibi proponit, & destinat, ut cultum aliquem divinum, siue sectam Religionis licet vanam & levem, vi & ferro infusetur & debellet. Quamquam enim cruenta Religionis dissidia veteris

100 DE SAPIENTIA

veteribus incognita essent ; (cum
 Dii Ethnici Zelotypia , quod est
 Dei veri attributum, non tange-
 rentur) tamen tanta & tam lata
 videtur fuisse prisca saculi sapien-
 tia , ut qua experiundo non nos-
 sent, tamen meditatione, & simu-
 lachris comprehenderent. Qui
 itaque sectam aliquam Religionis
 licet vanam, & corruptam, & in-
 famen (id quod sub persona Ve-
 neris significatur) non vi rationis,
 & doctrina, & sanctitate vita, at-
 que exemplorum & authorita-
 tum ponderé, corrigere & convin-
 cere ; sed ferro & flamma, & pœ-
 narum acerbitate excindere , &
 exterminare nituntur ; incendun-
 tur fortasse ad hoc ipsum à Pal-
 lade ; id est, prudentia quadam
 acti,

VETERVM. 101

acri, & iudicij severitate, quarum
vigore & efficacia, huiusmodi er-
rorum fallacias, & commenta pe-
nitius introspiciunt; & ab odio
pravitatis, & zelo bono; & ad
tempus fere magnam gloriam
adipiscuntur, atque à vulgo (cui
nihil moderatum, gratum esse po-
rest) ut unici veritatis, & Religio-
nis vindices, (cum ceteri tepidi
videantur, & meticulosi) cele-
brantur, & fere adorantur. At-
tamen hac gloria, & felicitas ra-
ro ad exitum durat: sed omnis fere
violentia, nisi morte celesti vicissi-
tudines rerum effugias, sub finem
improspera est. Quod si eveniat,
ut rerum commutatio fiat, & so-
lita illa proscripita, & depressa vi-
res acquirat, & insurgat, tum
vero

102. DE SAPIENTIA

vero huiusmodi hominum zeli, & contentiones damnantur, & nomē ipsum odio est, & omnes honores eorum in opprobrium desinunt: Quod autem ab hospite interfectus est DIOMEDES; id eo spectat, quod Religionis dissidium, etiam inter coniunctissimos, insidias & prodiciones excitet; illud vero de luctu ipso, & querimonijs minime toleratis, sed supplicio affectis, huiusmodi est, ut moneat, in omni fere scelere; miserationi hominū locus esse, ut etiam qui crimina oderunt, personas tamen & calamitates reorum, humanis causis commiserentur; extremum autem malorum esse, si misericordie commercia interdiciantur. Atque tamen in causa Religionis, & impie-

VETERVM. 105

& impietatis, etiam miserationes hominum notari, & suspectas esse. Contra vero, comitum DIOMEDIS, id est, hominum, qui eiusdem sunt secta, & opinionis, quarimonia, & deplorationes arguta admodum & canora esse solent, instar olorum, aut avium DIOMEDIS; in quo etiam illa pars allegoria nobilis est, & insignis; eorum qui propter causam Religionis supplicia subeunt; voces sub tempus mortis, tanquam cygneas cantiones animos hominum mirum in modum flectere, & in memorijs & sensibus eorum diutissime inherere, & permanere.

DÆDALVS, five Mechanicus.

SAPIENTIAM atque industriam Mechanicam, atque in illa artificia illicita, & ad pravorum usus detorta, antiqui adumbraverunt sub persona DÆDALI, viri ingeniosissimi, sed execrabilis: Hic ob condiscipulum, & amulum occisum exulaverat, gratus tamen in exilio Regibus, & civitatibus erat. Atque multa quidem egregia opera tam in honorem Deorum, quam ad exornationem, & magnificentiam urbium, & locorum publicorum extruxerat, & effinxerat; sed tamen nomen eius maxime celebratur ob illiciti-

illicita. Fabricam enim libidinis Pasiphaes subministravit, ut cum tauro misceretur; adeo ut ab huius viri scelerata industria, & ingenio pernicioso monstrum illud Minotaurus pubem ingenuam devorans ortum traxerit infelicem ac infamem. Atque ille malum malo regens & cumulans, ad securitatem huius pestis, labyrinthum excogitavit, & extraxit: Opus sine & destinatione nefarium, artificio insigne & praclarum; ac postea rursus, ne malis artibus tantum innotesceret, atque ut scelerum remedia (non solum instrumenta) ab eodem peteretur, etiam consilij ingeniosus author erat de filo, per quod errores labyrinthi retexeretur. Hunc DÆ-

108 DE SAPIENTIA

DALVM Minos magna cum se-
 veritate atque diligentia, & in-
 quisiione persecutus est; ille tamē
 semper & perfugia, & effugia re-
 periebat. Postremo cum volandi
 peritiam filium Icarum edocuis-
 set, ille novitius, & artem ostē-
 tans, a cælo in aquam decidit. Pa-
 rabola videtur esse eiusmodi. In
 ipso introitu eius, eaque apud ex-
 cellentes artifices excubat, & mi-
 ris modis dominatur, invidia no-
 tatur: nullum enim genus homi-
 num ex invidia eaque acerbâ, &
 tanquam interneciva magis labo-
 rat. Accedit nota de genere pœna
 insitula minus pollice & provide;
 ut DÆDALVS exulet. Etenim
 opifices præclari id habēt, ut apud
 omnes fere populos sint acceptissi-

mō;

mi; adeo ut exilium prestanti artifice vix supplicij loco sit. Nam alia vita conditiones & genera, extra patriam non facile florere possunt. Artificium autem admiratio, propagatur, & augetur apud externos, & peregrinos, cum insitum animis hominum sit illud, ut populares suos, quoad opificia mechanica in minori pretio habeant. De usu autem artium mechanicarum quæ sequuntur manifesta sunt; multum enim illis debet vita humana, cum plurima & ad Religionis apparatus, & ad civilium decus, & ad universæ vitæ culturam, ex illarum thesauris collata sint. Veruntamen ex eodem fonte emanant instrumenta libidinis, æque etiam instrumenta mortis.

110 DE SAPIENTIA

Missæ enim arte leonum, venena quæsitissima, atque tormenta bellica, atque huiusmodi pestes, (quæ mechanicis inventis debentur) probe novimus, quantum Minotaurum ipsum sævitia, & perniciæ superarint. Pulcherrima autem allegoria est de labyrintho, quæ naturæ generalis mechanicæ adumbratur. Omnia enim mechanica, quæ magis sunt ingeniosa, & acurata, instar labyrinthi censeri possint; propter subtilitatem & variam implicationem, & obviam similitudinem, quæ vix ullo iudicio, sed tantum experientie filo regi & discriminari possunt. Nec minus apte adijcitur, quod idem ille, qui labyrinthi errores invenit, etiam fili commo-
ditæ

VETERVM. III

ditatem monstravit ; sunt enim artes mechanicæ , veluti usus ambiguus , atque faciunt & ad nocumentum , & ad remedium , & fere virtus earum se ipsam solvit & retexit. Artificia autem illicita , atque adeo artes ipsas sæpius persequitur Minos ; hoc est , leges ; quæ illas damnant , & earum usum populis interdiciunt. Nihilominus illa occultantur , & retinentur , & ubique , & latebras , & receptum habent , quod & bene notatum est in re non multum dissimili à Tacito suis temporibus de Mathematicis , & Genethliacis , genus (inquit) hominum , quod in civitate nostra semper , & retinebitur , & vetabitur. Et tamen artes illicitæ , & cu-

112 DE SAPIENTIA
 riosa cuiusunque generis, tractu
 temporis, cum fere quæ pollicean-
 tur non prestent (tanquam Icarus
 de cælo) de existimatione sua de-
 cidant, & in contemptum veniunt.
 & nimia ipsa ostentatione pereunt.
 Etcerte si verum omnino dicen-
 dum est, non tam feliciter legum
 franis coercerentur, quam coargu-
 untur ex vanitate propria.

XX.

ERICTONIUS,
 sive impostura.

FABULANTUR Poeta VUL-
 CANVM pudicitiam Minervæ
 sollicitasse, atque subinde cupidine
 incensum, vim adhibuisse, atque
 in ipsa lucta, semen in terram effu-
 disse, ex quo ERICTONIUM
 natum

VETERVM. 113

natum esse, qui (partes superiores)
 decora & grata erat corpori cō-
 page, femora autem & tibia sube-
 rant in anguilla similitudinem,
 exilia & deformia: cuius defor-
 mitatis, cum ipse sibi conscius es-
 set, eum primum curruum usum
 invenisse, ut quod in corpore ma-
 gnificum erat, ostentaret, probrum
 autem tegeret. Huius fabula mi-
 ra & prodigiosa ea sententia esse
 videtur. Artem (qua sub persona
 Vulcani ob multiplicem ignis
 usum representatur) quoties per
 corporum omnimodas vexationes,
 natura vim facere, eamque vince-
 re ac subigere contendat, (natura
 autem sub persona Minervæ, ob
 operum solertiam adumbratur)
 ad votum & finem destinatum

E 5 . . . raro .

114. DESAPIENTIA

raro pertingere ; sed tamen multa machinatione & molitione (tanquam lucta) intercidere atque emitti generationes imperfectas, & opera quadam manca , aspectu speciosa, usu infirma , & claudicantia ; qua tamen impostores multo & fallaci apparatu ostentant, & veluti triumphantes circumducunt. Qualia fere, & inter productiones chymicas , & inter subtilitates & novitates mechanicas sepius notare licet ; praesertim cum homines potius propositum urgentes , quam ab erroribus suis se recipientes , cum natura colluctentur magis, quam debito obsequio & cultu eius amplexus petant .

DEVCALION, sive
Restitutio.

NARRANT Poëta extin-
ctis prorsus prisca orbis inco-
lis per diluvium universale, cum
soli restarent DEVCALION &
PYRRHA, qui ardebant deside-
rio pio, & inclyto instaurandi ge-
neris humani, eos huiusmodi ora-
culum excepisse: voti compotes fu-
turos si ossa matris acciperent, &
post se iacerent: quod illis primo
magnam tristitiam, & despera-
tionem incussit: cum aquata ve-
rum facie per diluvium, sepulchri
perscrutatio omnino rei sine exitu
esset; sed tandem intellexerunt la-
pides terra (cum tellus omnium
E 6 habea-

116 DE SAPIENTIA
habeatur) ab Oraculo significari.
Fabula arcanum natura recludere videtur, & errorem animo humano familiarem corrigere; hominis enim imperitia indicat rerum renovationes, sive instaurationes, ex earundē putredine & reliquijs (ut Phœnicem ex cinere propria) suscitari posse, quod nullo modo convenit, cum huiusmodi materie spatia sua confecerint & ad initia ipsarum rerum prorsus inepte sint. Itaque retrocedendum ad principia magis communia.

XXII.

NEMESIS, sive Vices
Rerum.

NEMESIS traditur fuisse
Dea, omnibus veneranda,
poten-

potentibus & fortunatis etiam
 metuenda: Ea Noctis & Oceani
 filia fuisse perhibetur. Effigies au-
 tem eius describitur talis. Alata
 erat, etiam coronata; in manibus
 autem gestabat dextra hastam è
 fraxino, sinistra phialam, in qua
 inclusi erant *Ethiophes*: inside-
 bat autem cervo. Parabola eiu-
 smodi esse videtur; nomen ipsum
 NEMESIS vindictam, sive re-
 tributionem satis aperte signifi-
 cat, huius enim Dea officium,
 & administratio in hoc sita erat,
 ut Beatorum constanti, & perpe-
 tua felicitati instar Tribuni ple-
 bis intercederes, ac illud suum Ve-
 to interponeret; neque solum inso-
 lentiam castigaret, verum etiam
 rebus prosperis licet innocentibus
 & mo-

118 DE SAPIENTIA

*& moderatis, rerum adversarum
vices rependeret ; ac si neminem
humana sortis ad convivia Deo-
rum admitti mos esset, nisi ad lu-
dibrium : equidem cum illud ca-
pitulum apud Ca. Plinium per-
lego , in quo ille infortunia , &
miserias Augusti Cæsaris colle-
git, quem omnium hominum for-
tunatissimum existimabam, qui-
que artem etiam quandam utendi
fruendi fortuna habebat, ac cuius
in animo nil tumidum , nil leve,
nil molle, nil confusum, nil melan-
cholicum annotare licet (ut ille et-
iam sponte mori aliquando desti-
nasset) hanc Deam magnam &
prepotentem esse iudicavi, ad cu-
ius aram talis victima tracta es-
set. Parentes huius Deæ fuere O-*

CEANNA

ceanus & Nox; hoc est, rerum vicissitudo, & iudicium divinum obscurū, & secretum; etenim vires rerum per Oceanū apte representantur ob perpetuū fluxum, & refluxum; occulta autem providentia per Noctem rite proponitur. Nam etiam apud Ethnicos aeterna illa Nemesis, cum scilicet iudicium humanum à divino discors esset, in observatione erat.

--- cadit & Ripheus iustissimus
unus,

Qui fuit ex Tetreris & servantissimus æqui,

Dijs aliter visum. ---

*Alata autem describitur Nemesis, ob subitas rerum conversiones, nec ante prævisas; nam in omni rerum memoria illud fere
usu*

120 DE SAPIENTIA

usu venit, ut homines magni, & prudentes per ea discrimina perierint, quæ maxime contempserint, certe cum M. Cicero à Dec. Bruto de Octavij Cæsaris minus sincera fide, & animo exulcerato monitus esset; illud tantum rescripsit, Te autem mi Brute sicut debeo amo, quod istud quicquid est nugarum me scire voluisti. Etiam Corona Nemesis insignitur, ob naturam vulgi invidiam & malignam: Quando enim fortunati & potentes ruunt, tum fere vulgus exultat, & Nemesis coronat. Hasta autem in dextra ad eos pertinet, quos Nemesis actus percutit, & transfigit. Quos autem calamitate & infortunio non mactat, illis tamen spectrum

*Et*rum illud atrum & infanſtum
 in ſiniſtra oſtentat: obverſantur
 enim proculdubio mortalibus etiã
 in ſummo faſtigio fœlicitatis poſi-
 tis, mors & morbi, & infortunia,
 & amicorum perfidia, & inimico-
 rum inſidia, & rerum mutationes,
 & huiusmodi; veluti *Ethiophes*
 illi in phiala; certe *Virgilius*, cũ
 pralhũ *Attiacũ* deſcribit, de *Cleo-*
patra illud eleganter ſubiungit.

Regina in medijs, patrio vocat
 agmina liſtro,

Nec dum etiam geminos à tergo
 reſpicit ahgues.

Verum non multo poſt quocunque
 ſe illa verteret tota agmina
Ethiopum obverſabantur. Ad
 extremũ prudenter additur, Ne-
 meſin ceruo inſidere, quia vivax
 admo-

122 DE SAPIENTIA

*admodum animal est cernus ;
atque fieri fortasse potest , ut qui
invenis fato ereptus sit, Nemelin
prævertat & effugiat ; cui autem
diuturna obvenit fœlicitas & po-
tentia , is proculdubio Nemeli
subjicitur, ac veluti substernitur.*

XXIII.

ACHELOUS, sive Prælium.

NARRANT antiqui, cum
HERCVLES & ACHE-
LOUS de nuptijs Deianiræ con-
tenderent, rem ad certamen dedu-
ctam esse. Achelous autem, cum
varias & multiplices formas ten-
tasset (nam hoc ei facere licebat)
tandem Herculi sub forma tau-
ri torvi, & frementis occurrat, &
ad pñ.

ad pugnam se paravit; Hercules
 vero, solitam retinens figuram hu-
 manam, in eum impetum facit; res
 cominus gesta est; eventus autem
 talis fuit, ut Hercules alterum
 ex cornibus tauro fregerit: Ille
 maiorem in modum dolens &
 perterritus, ut cornu illud suum
 redimeret, permutatione facta
 cornu Almaltheæ, sive copie,
 Herculi largitus est. Fabula ad
 belli expeditiones pertinet; appa-
 ratus enim belli ex parte defensiva
 (qui per Acheloum proponitur)
 varius admodum & multiformis
 est. Nam invadentis species unica
 est, & simplex, cum ex exercitu
 solo, aut classe fortasse constet, re-
 gio autem qua in solo proprio ho-
 stem expectat, infinita molitur,
 oppi-

124 DE SAPIENTIA

oppida minuit, diruit, plebem ex agris & villis, in urbes & castella cogit, pontes extruit, prosternit, copias & commeatus comparat, distribuit, in fluvys, portibus, collium faucibus, sylvis & alijs rebus innumeris occupatq̃ est, ut novas rerum facies quotidie induat, & experiatur, ac tandem cum abunde munita & instructa sit, Tauri pugnacis formam & minas ad vivum representet. Ille autem qui invadit, praelium caprat, & in hoc maxime incumbit, inopiam in terra hostili metuens: quod si fiat, ut praelio commisso acie victor sit, & tanquam cornu hosti frangat; tū proculdubio illud assequitur, ut hostis trepidus & estimatione diminutus, ut se
 expli-

VETERVM. 125

*explicet, & vires suas reparet, in
munitione se recipiat; atque urbes
& regiones victori ad populan-
dum, & diripiendum relinquat;
quod vere instar cornu illius
Amaltheæ censerî possit.*

XXIV.

DYONISVS, sive
Cupiditas.

NARRANT Semelen Io-
vis pellicem postquam jura-
mento cum inviolabili ad votum
indefinitum obstrinxisset; petisse,
ut ad amplexus suos accederet ta-
lis, qualis cum Iunone consueisset.
Itaque illa ex conflagratione pe-
riit. Infans autem, quem in utero
gestabat à parte exceptus, in fe-
mur eius insutus est, donec menses
fœtû

126 DE SAPIENTIA

facti destinatos compleret ; ex quo tamen onere Iupiter nonnihil claudicabat : Itaque puer, quod Iovem dum in femore eius portaretur, gravaret, & pungeret, Dionysi nomen accepit. Postquam autem edisus esset, apud Proserpinam per aliquot annos nutritus est; cum vero adultus esset, ore ferre muliebri conspiciebatur, ut sexus videretur tanquam ambigui: Etiam extinctus & supulchus erat ad tempus, & non ita multo post revixit. Atque prima inventa vitis culturam, atque adeo vini consfectionem, & usum primus invenit, & edocuit; ex quo celebris factus, & inclitus, orbem terrarum subiugavit, & ad ultimos Indorum termi-

nos

nos perrexit : curru autem vehabatur à tigris tracto : circa eum subsultabant Demones deformes Cobali vocati, Acratus & alij : quin & Musa comitatu eius se addebant. Vxorem autem sibi sumpsit Ariadnen à Theseo desertam, & relictam; arbor ei sacra erat Hædera. Etiam sacrorum & ceremoniarum inventor & institutor habebatur, eius tamē generis; quæ & fanatica erant, & plena corruptelarum, atque insuper crudeles. Furores quoque immittendi potestatem habebat. Certe in Orgijs eius à mulieribus furoris percitis, duo viri insignes discerpti narrantur, Pentheus & Orpheus, ille dum arbore conscensa spectator eorum, quæ age-

rentur

128 DE SAPIENTIA

rentur esse voluisset, hic cum Lyram pulsaret. Atque huius Dei res gesta cum Iovis rebus se confunduntur. Fabula videtur ad mores pertinere, ut nihil in Philosophia morali melius inveniat. Describitur autem sub persona Bacchi natura cupiditatis sive affectus, & perturbationis. Mater enim cupiditatis omnis licet nocentissima, non alia est, quam appetitus, & desiderium boni apparentis. Concipitur vero semper cupiditas in voto illicito, prius temere concesso, quam intellecto & indicato. Postquam autem affectus effervesce caperit, mater eius (natura scilicet Boni) ex nimio incendio destruitur, & perit: cupiditas autem dum immatura est, in
anima

anima humana, (qua eius genitor est, & per Iovem representatur) & nutritur, & occultatur, precipue in anima parte inferiore tanquam femore; atque animum pungit, & convellit, & deprimat; adeo ut decreta, & actiones ex ea impediuntur, & claudicent. Atque etiam postquam consensu & habitu confirmata est, & actus erumpit, tamen apud Proserpinam ad tempus educatur: id est, latebras querit, atque clandestina est, & quasi subterranea, donec remoris pudoris, & metus frans, & coalita audacia, aut virtutis alienius pretextum sumit, aut infamiam ipsam contemnit. Atque illud verissimum est, omnem affectum vehementiorem tanquam

130 DE SAPIENTIA

ambigui sexus esse. Habet enim impetum virilem, impotentiam autem muliebrem. Etiam illud praeclare, Bacchum mortuum reviviscere. Videntur enim affectus quandoque sopiti, atque extincti, sed nulla fides habenda est eis, ne sepulchris quidem; siquidem praebita materia, & occasione resurgunt; atque de inventione vitis parabola prudens est. Omnis enim affectus ingeniosus est & sagax ad investigandum fomites suos; ante omnia autem, quae hominibus innotuere, vinum ad perturbationis cuiuscunque generis excitandas, & inflammandas potentissimum est, & maxime efficax; atque est eis instar fomitis communis. Elegantissime autem ponitur affectus pro-

provinciarum subingator, & expeditionis infinita susceptor. Nunquam enim partis acquiescit, sed appetitu infinito neque satiabili ad ulteriora tendit, & novis inhabitat; etiam tigres apud affectus stabulant & ad currum iugantur; postquam enim affectus aliquis currulis esse capit non pedestris, & victor rationis & Triumphator; in omnia qua adversantur, aut se opponunt crudelis est & indomitus & inmitis. Facetum autem est, quod circa currum subsultant illi Dæmones ridiculi omnis enim affectus progignit motus in oculis & ore ipso & gestu indecoros, & inconditos, subsultorios & desermes, adeo ut qui sibi in aliquo affectu, veluti ira, arrogantia,

132 DE SAPIENTIA

amore, videatur magnificus & tumidus, alijs tamen sit turpis & ridiculus; conspiciantur etiam in affectus committam Musa. Neque enim reperitur ullus fere affectus, cui non blandiatur aliqua doctrina. Hac enim in re ingeniorum indulgentia, Musarum modestatem minuit, ut cum duces vite esse debeant, sint affectuum pedissequa. Atque imprimis nobilis est illa allegoria, Bacchum amores suos in eam effudisse qua ab alio relicta erat: certissimum enim est affectum id petere, & ambire, quod experientia repudiavit. Atque norint omnes qui affectibus suis servientes, & indulgentes pretium potundi in immensum augēt, sive honores appetāt, sive fortunas, sive

sive amores, sive gloriã, sive scientiam, sive alia quacunque, se res relictas petere, & à compluribus per omnia fere secula post. experimentum dimissas, & fastiditas. Neque mysterio caret quod hedera Baccho sacra fuerit. Hoc enim duplici modo convenit. Primum, quod hedera hyeme virescat, deinde quod circa tot res, arbores, parietes, adificia serpat, ac circumfundatur, ac se attollat. Quod ad primum enim attinet, omnis affectus per renitentiam & vetitum, & tanquam antiperistasin (veluti per frigus bruma hedera) virescit, & vigorem acquirit. Secundo affectus predominans, omnes humanas actiones & omnia humana decreta tanquam hedera

134 DE SAPIENTIA

*circumfunditur, atque ijs se addit,
& adiungit, & immiscet. Neque
mirum est, si superstitiosi ritus
Baccho attribuantur, cum omnis
fere male sanus affectus in pravis
religionibus luxuriatur: aut si fu-
rores ab eo immitti putentur, cum
omnis affectus, & ipse furor bre-
vis sit, & si vehementius obsideat,
& incumbat, in insania termine-
tur. Illud autem de Pentheo, &
Orpheo laceratis evidentem ha-
bet parabolam; cum affectus pra-
validus & inquisitioni curiosa, &
admonitioni salutari, & libera,
asperimus, atque insensissimus sit.
Postremo illa confusio personarum
Iovis & Bacchi, ad Parabolam
recte traduci potest; quando res
gesta nobiles & clara, & merita
insignia,*

V I T E R V M. 135

insignia, & gloriosa, interdum à virtute, & recta ratione, & magnanimitate, interdum à latente affectu, & occulta cupiditate (ut cunque fama, & laudis celebritate efferantur) proveniant; ut non facile sit distinguere facta Bacchi, à factis Iovis.

X X V.

A T A L A N T A, sive
Lucrum.

ATALANTA cum velocitate excelleret, de victoria cursus cum Hippomene certamen iniit. Conditiones certaminis erant; victori Hippomeni coniugium ATALANTÆ, mors victo. Neque dubia victoria videbatur, cum ATALANTÆ insu-

F 4 per-

136 DESAPIENTIA

*perabilis in cursu prestantia
multorum exitio insignita fuisset.
Itaque Hippomenes ad dolos
animum adiecit. Paravit autem
tria mala aurea, eaque circa se
habuit: res geri capt; præcurrit
ATALANTA; Ille cum se à ter-
go relictum cerneret, artis non im-
memor, ex malis aureis unum an-
te conspectum ATALANTÆ
proiecit; non recta quidem sed ex
transverso, ut illam & moraretur,
atque insuper de via deduceret;
Illa cupiditate muliebri, & mali
pulchritudine illecta, omisso stadio
post malum curcurrit, & ad illud
tollendum se submisit, Hippome-
nes interim, spatium stadij non
parvum conficit, eamque post se
reliquit. Illa tamen rursus natu-
rali*

rali pernicitate iacturam temporis
 resarcivit, atque iterum emicuit;
 sed cum Hippomenes secundo
 & tertio huiusmodi moras ei in-
 iecisset, tandem victor astutia non
 virtute evasit. Fabula videtur al-
 legoriam insignem proponere de
 certamine artis cum natura. Ars
 enim per ATALANTAM signi-
 ficata, virtute propria si nihil ob-
 ster, & impediat, longe natura ve-
 locior est, & veluti cursus cita-
 tioris; & celerius ad metam per-
 venit. Hoc enim in omnibus fere
 effectis patet; cernas fructus ex
 nucleis tarde ex insitione celeriter
 provenire; cernas lutum in gene-
 ratione lapidum tarde, in torre-
 factione laterum cito durescere;
 etiam in Moralibus dolorum

138 DE SAPIENTIA

oblivionem, & solatia diuturnitas
temporis quasi ex beneficio natu-
ra inducit ; Philosophia autem
(qua veluti ars vivendi est) diem
non expectat, sed praestat & reprae-
sentat. Verum istam artis prae-
rogativam & vigorem infinitio re-
rum humanarum detrimento, ma-
la autem retardant : neque reperit-
ur ex scientiis, aut artibus ali-
qua, qua cursum suum verum
& legitimum ad finem suum, tan-
quam ad metam constanter pro-
duxerit; sed perpetuo artes incepta
praeiungunt, & stadium desce-
runt, & ad lucrum & commodum
declinant, instar ATALANTÆ.

Declinat cursus, aurumque volu-
bile tollit:

Itaque mirum minime est, si ar-
ti non

ti non datum sit, naturam vincere, & victam ex pacto illo & lege certaminis perimere, aut destruere; sed contrarium eveniat, ut ars in natura potestate sit, atque veluti nupta mulier coniungi pareat.

XXVI.

PROMETHEVS, sive
Status hominis.

TRADVNT antiqui hominem fuisse opus PROMETHEI, atque ex auro factum, nisi quod PROMETHEVS particulas ex diversis animalibus masse admiscuerit. Ille autem cum opus suum beneficio suo tueri vellet, neque conditor solum generis humani videri, verum etiam amplificator

140 DE SAPIENTIA

ficator , ad Cœlum ascendit fur-
 tim, fasces secum portans ex fern-
 la, quibus ad currum Solis admo-
 tic, & accensis, ignem ad terram
 detulit, atq; cum hominibus com-
 municavit. Ob tantum PRO-
 METHEI meritum memorant
 homines parum gratos fuisse.
 Quinetiam conspiratione facta,
 & Prometheus & inventum,
 eius apud Iovem accusarunt. Ea
 res non perinde accepta, atque
 æquum videri possit. Nam ipsa
 accusatio Iovi, & Superis admo-
 dum cordi fuit. Itaque delecta-
 ti non solum ignis usum homi-
 nibus indulserunt, verum & no-
 vum munus omnium maxime
 amabile & optabile (perpetuam
 nimirum iuventutem) homines do-
 narunt,

narunt. Illi gesticulantes & inepti,
donum Deorum asello imposue-
runt. Inter redeundum autem la-
borabat asellus siti gravi, & vehe-
menti; cumque ad fontem quen-
dam pervenisset, serpens fonti cu-
stos additus, eum à potu prohi-
buit, nisi illud quodcunque esset,
quod in dorso portaret pacisci vel-
let: asellus miser conditionem acce-
pit, atque hoc modo instauratio
iuventutis, in pretium haustus
pusille aquæ, ab hominibus ad ser-
pentes transmissa est. Verùm Pro-
metheus à malitia sua non ab-
scedens, atq; hominibus post præ-
mium illud eorum frustratum, re-
conciliatus, animo vero erga Io-
vem exulcerato, dolos etiam ad
sacrificium adhibere veritus non
est.

142 DESAPIENTIA

*est. Atque duos aliquando tauros Iovi dicitur immolasse, ita tamen ut in alterius pelle carnes & adipem amborum inclusarit, alteram pellem ossibus tantummodo suffarcinaret; atq; deinde religiosus scilicet, & benignus Iovi optionem concessit. Iupiter vafri-
ciem, & malam fidem eius detestatus, sed nactus occasionem illusionis, ludibrium illud tauri elegit; atque ad vindictam conversus, cum se insolentiam Promethei reprimere non posse animadverteret, nisi hominum genus (quo opere ille immensum targebat, & efferebatur) affligeret, Vulcano imperavit, ut feminam componeret pulchram & venustam, cui etiam Di singuli dotes suas imper-*

pertierunt, qua idcirco Pandora
 vocata est. Huic femina inter
 manus vasculum elegans posue-
 runt, in quo omnia mala, &
 erumnas incluserant; subsidedat
 autem in imo vase spes. Illa cum
 vasculo suo ad Prometheus,
 primo se contulit, eum captans, si
 forte ille vas accipere vellet, &
 aperire; quod ille cautus & astu-
 tus reiecit. Itaque ad Epime-
 theum Promethei fratrem, (sed
 diversa admodum indolis) spreta
 destexit. Ille nihil cunctatus, vas
 tenere aperuit; omneque mala illa
 omnigena evolare cerneret, sero
 sapiens, magna contentione, & fe-
 stinatione vasi operculum suum,
 rursus indere conatus est, vix ta-
 men ultimam, & infundo residen-

144 DE SAPIENTIA

tem sp̄e servare potuit. Postremo
 Prometheo Iupiter plurima &
 gravia imputans, quod ignis olim
 furtum fecisset, quod Iovis maiestatem
 in sacrificio illo doloſo ludibrio
 habuisset, quod damnum eius
 aspernatus esset, novo etiam addito
 crimine, quod Palladem vitare
 tentasset, eum in vincula
 cōiecit, & ad perpetuos cruciatus
 damnavit. Erat enim iussu Iovis
 adductus ad montem Caucasum,
 atque ibi columna alligatus, ut
 nullo pacto se movere posset; aderat
 autem aquila, quæ secur eius
 inter diu rostro tundeat atque
 consumeat, noctem autem quantum
 comesum erat, renascebatur,
 ut nunquam doloris materia deficeret.
 Memorant tamen hoc supplicium

plicium aliquando finem habuisse : *Hercules* enim in poculo quod à *Sole* acceperat , navigato oceano , ad *Caucasum* pervenit , atque *Prometheum* liberavit , aquila sagittis confixa . Instituta autem sunt in honorem *Promethei* apud nonnullos populos *Lampaderorum* certamina , in quibus decurrentes accensas faces ferebant , quas si extingui contigisset , victoriam sequentibus cedebant , & se subducebant , atque is *decimum* palmam accepit , qui primus facem accensam ad metam usque detulisset . Fabula contemplationes plurimas veras atque graves & præ se fert & premit . Nonnulla enim iurea iam pridem recte notata , alia plane intacta sunt .

146 DE SAPIENTIA

sunt. Prometheus providentiam liquido & diserte significat: Atque in rerum universitate sola desumpta & delecta est ab antiquis hominis fabrica & constitutio qua providentia attribuitur tanquam opus proprium. Huius rei non solum illud in causa esse videtur quod hominis natura mentem suscipit, atque intellectum Providentia sedem, atque durum quodammodo videtur, & incredibile ex principijs brutis, & surdis excitare, & educere rationem, & mentem, ut fere necessario concludatur providentia anima humana inditum esse non sine exemplari & intentione, & authoramento Providentia maioris: verum & hoc precipue proponitur, quod homo veluti

veluti centrum mundi sit, quatenus ad causas finales; adeo ut sublato è rebus homine, reliqua vagari sine proposito videantur, & fluctuari, atque quod aiunt scopi dissoluta esse, nec finem petere. Omnia enim subserviunt homini, isque usum & fructum ex singulis elicit & capit. Etenim astrorum conversiones, & periodi, & ad distinctiones temporum, & ad plagarum mundi distributionem faciunt. Et meteora ad praesagia tempestatum, & venti tum ad navigandum, tum ad molas, & machinas, & planta atque animalia cuiuscunque generis, aut ad domicilia hominis & latebras, aut ad vestes, aut ad victum, aut ad Medicinam, aut ad levandos labo-

148 DE SAPIENTIA

labores, aut denique ad delectationem & solatium referuntur, adeo ut omnia prorsus non suam rem agere videantur, sed hominis. Neque temere additum est, in massa illa & plasmate, particulas ex diversis animantibus desumptas, atque cum luto illo temperatas & confusas fuisse; quia verissimum est omnium rerum quas universum complectitur, hominem rem maxime compositam, esse, & decompositam, ut non immerito ab antiquis mundus minor vocatus sit. Quamvis enim, verbi Microcosmi elegantiam, Chymici nimis putide, & ad litteram acceperint, & detorserint, dum in homine omnem mineram, omne vegetabile & reliqua, aut aliquid

aliquid eis proportionatū subesse
volunt; manet tamen illud solidum
& sanum quod diximus; corpus
hominis omnium entium & ma-
xime mistum, & maxime organi-
cum reperiri, quo magis admiran-
das virtutes & facultates suscipit,
& nanciscitur: simplicium enim
corporum vires paucæ sunt, licet
certæ & rapidæ; qui minime per
mixturam refracta, & comminu-
ta, & librata existunt; virtutis
autem copia & excellentia in mi-
stura & compositione habitat.
Atque nihilominus homo in ori-
ginibus suis videtur esse res iner-
mis & nuda, & tarda in inva-
mentum sui, denique quæ pluri-
mis rebus indigeat. Itaque festi-
navit Prometheus ad inventio-
nem

150 DE SAPIENTIA

nem ignis, qui omnibus fere humanis necessitatibus & usibus suppeditat & ministrat levamenta & auxilia: ut si forma formarum anima, si instrumentum instrumentorum manus, etiam auxilium auxiliorum, sive opis opium ignis dici meratur. Hinc enim omnis industria, hinc artes mechanica, hinc scientia ipse infinitis modis adiuvantur: modus autem furti ignis apte describitur, atque ex natura rei. Is fuisse perhibetur per virgam ex ferula ad currum Solis admotam. Ferula enim ad percussionem & plagas adhibetur, ut laculenser significetur ignis generationem per corporum violentas percussiones & collisiones fieri, ex quibus attenuantur materia,

teria, & in motu ponuntur, & ad calorem cœlestium suscipiendum preparantur, ignemque veluti ex curru Solis modis clandestinis, ac quasi furtim decerpunt & rapiunt. Sequitur parabola pars insignis. Homines loco gratulationis, & gratiarum actionis, ad indignationem, & expostulationem versos esse, atque accusationem & Promethei & ignis apud Iovem instituisse; eamque rem Iovi acceptissimam fuisse, adeo ut hominum commoda ob hoc nova munificentia cumulaverit. Quorsum enim ista criminis ingrati erga autorem suum animi (quod vitium omnia fere complectitur) approbatio & remuneratio? Res alio spectare videtur. Hoc enim vult

152 DE SAPIENTIA

vult allegoria; incusationem & naturæ suæ & artis per homines factam, ex optimo mentis statu proficisci atque in bonum cedere; contrarium Dijs invisum, & infæustum esse. Qui enim naturam humanam, vel artes receptas in imensum extollunt, & effusi sunt in admirationem earum rerum, quas habent, & possident, & scientias quas profitentur, aut colunt, perfectas prorsus censeri volunt; illi primo adversus divinam naturam minus reverentes sunt, cuius perfectioni suæ fere equiparant; deinde iidem erga homines magis sunt infructuosi, cum se ad fastigium rerum iam pervenisse putent, & tanquam perfecti ulteriora non quarant. Contra qui
natu-

naturam & artes deferunt, & accusant, & querimoniarum pleni sunt, illi vere & magis modestum animi sensum retinent, & perpetuo ad novam industriam, & nova inventa exstimulantur. Quo mihi magis mirari liber hominū inscitiam, & malum genium, qui paucorum arrogantia servuli, istā Peripateticorum Philosophiam, portionem Græcæ sapientiæ, nec eam magnam, in tanta veneratione habent, ut omnem eius incusationem non solum inutilem, sed suspectam & fere periculosam reddiderint. Atque magis probandum est; & Empedocles, qui tanquam furens, & Democritus qui magna cum verecundia, quaruntur, omnia abstrusa esse, nihil nos

G

scire, .

154 DE SAPIENTIA

scire, nil cernere, veritatem in profundis puteis immerſam, veris falſa miris modis adiuncta, atque in-torta eſſe; (nam Academia nova modum. prorsus exceſſit) quam Ariſtotelis ſchola fidens & pro-nunciatrix. Itaque movendi ſunt homines, delationem natura & artis Dijs cordi eſſe, & novas elee-moſynas, & donaria à divina be-nignitate impetrare, & inculſationem Promethei licet authoris & magiſtri, eamque acrem & ve-hementem, magis ſanam & utili-lem, quam gratulationem effuſam eſſe, denique opinionem copie inter maximas cauſas inopia. reponi. Quod vero attinet ad doni genus, quod homines in premium accuſationis dicuntur accepiſſe (florem inven-

inventuris videlicet non deciduum) quifmodi est, ut videantur antiqua de modis & Medicinis ad senectutis retardationem, & vita prolongationem facientibus, non desperasse; sed illa utique numerasse potius inter ea, quae per hominum inertiam, & incuriam licet semel accepta perire, aut frustrata sunt; quam inter ea quae plane negata & nunquam concessa fuerint. Significant enim, & innunt, ex ignis vero usu, atque ex artium erroribus bene & strenue accusatis, & convictis, munificentiam divinam ad huiusmodi dona hominibus non defuisse; ipsos sibi desse, cum hoc Deorum munus asello imposuerint lento & tardigrado; ea videtur esse experientia

156 DE SAPIENTIA

res stupida & plena mora, ex cuius gradu tarao & testudine antiqua illa querimonia de vita brevi, & arte longa nata est. Atque certe nos in ea sumus opinionis, facultates illas duas, Dogmaticam & Empiricam, adhuc non bene coniunctas & copulatas fuisse, sed nova Deorum munera, aut Philosophis abstractis tanquam levi volucris; aut lenta, & tarda experientia tanquam a fello imposita esse. In quo tamen de a fello illo non male omniandum est, nisi interveniat illud accidens via & sitis. Existimamus enim si quis experientia, veluti certa lege & methodo constantiter militet, neque inter viam, experimenta qua vel ad lucrum faciunt, vel ad ostentationem,

tionē, sitiāt: ut ad ea comparanda
 onus suum deponat & distrabat;
 cum munificentia divina aucta
 & nova baiulum non inutilem fo-
 re. Quod vero donum illud ad ser-
 pentes transferit, ea videtur adie-
 ctio ad fabulam ornatus fere gra-
 tia, nisi forte illud inseruerint, ut
 homines pudeat; si cum igne illo
 suo, & tot artibus eam se trans-
 ferre non posse, qua natura ipsa
 compluribus alijs animalibus lar-
 gita est. Etiam illa subita homi-
 num cum Prometheo reconcilia-
 tio postquam spe sua decidissent,
 monitum habet utile & prudens.
 Notat enim hominum levitatem
 & temeritatem in experimentis
 novis. Ea enim si statim non suc-
 cedant, & ad vota respondeant,

156 DE SAPIENTIA

*præpropera festinatione, homines
 incepta deserunt, & precipites ad
 vetera recurrunt, iisque reconcili-
 antur. Descripto statu hominis,
 quoad artes & intellectualia, pa-
 rahola transit ad Religionem;
 culturam enim artium, cultus di-
 vinorum comitatus est; quem sta-
 tim hypocrisis occupavit & pol-
 luit. Itaque sub duplici illo sacri-
 ficio, eleganter representatur per-
 sona vere religiosi & hypocrita.
 Alteri enim inest adeps, Dei ni-
 miram portio, ob inflammatio-
 nem, & suffitum, per quod affectus
 & zelus ad gloriam Dei incen-
 sus, atque alta petens significatur;
 insunt viscera charitatis, insunt
 carnes bone, & utiles. In altero
 nihil præter ossa arida, & nuda
 repe-*

reperiuntur, qua nihilominus pel-
lem farciunt, & hostiam pulcher-
rimam & magnificam imitantur;
per qua recte notantur externi, &
inanes ritus & ceremonia ieiuna,
quibus homines cultum divinum
onerant & instant, res ad ostenta-
tionem potius composita, quam ad
pietatem facientes. Neq; satis est
hominibus huiusmodi Indibria
Deo offerre, nisi ea etiam illi im-
ponant & imputent, ac si ipse illa
elegerit, & prae scripserit. Certe
Propheta sub Dei persona de hac
optione exposulat: Num tandē
hoc est illud ieiunium, quod
elegi, ut homo animam suam
in diem unū affligat, & caput
instar iuncea demittat? Post
statum Religionis, parabola se ver-

160 DE SAPIENTIA

sit ad mores, & humana vita con-
 ditiones. Atque per vulgatum
 est illud, & tamen recte positum,
 per Pandoram significari volup-
 tatem, & libidinem, quæ post vitæ
 civilis artes & cultum, & luxum
 veluti ex dono ignis & ipsa in-
 censa est; itaque Vulcano qui
 similiter ignem representat, opifi-
 cium voluptatis deputatur, ab il-
 la autem infinita mala, & in ani-
 mos & in corpora, & fortunas ho-
 minum una cum fera poenitentia
 fluxerunt; neque tantum in status
 singulorum, verum etiam in Re-
 gna & Respub. Ab eodem enim
 fonte bella & tumultus, & tyrannides
 ortum traxere. Verum ope-
 repræsum est animadvertere,
 quam bello & eleganter fabula
 duas

duas humana vita conditiones, & veluti tabulas five exempla sub personis Promethei & Epimethei depinxerit. Qui enim sectam Epimethei sequuntur, illi improvidi, neque in longum consulentes, quae in praesentia suavia sunt, prima habent, atque multis sane propter hoc angustiis & difficultatibus; & calamitatibus premuntur, & perpetuo fere cum illis conflantur; interim tamen genium suum placant, atque insuper ob rerum imperitiam, multas inanes spes intra animū volunt, quibus tamen veluti suavis in somniis se delectant, atque miseras vitae suae condunt. Promethei autem schola, homines nimirum prudentes, & in futurum prospicientes,

G S multa

162 DE SAPIENTIA

multa scilicet mala, & infortunia
 caute submovent & reijciunt; ve-
 rum cum hoc bono illud coniun-
 ctum est, ut multis voluptatibus,
 & varia rerum incunditate se
 privent, & genium suum frau-
 dent, atque quod multo peius est,
 curis & sollicitudine & timoribus
 intestinis se cruciant, & confici-
 ant. Alligati enim necessitatis
 columna, innumeris cogitationi-
 bus (qua, quia volucres admodum
 sunt, per aquilam significantur)
 isque pungentibus, & iecur mor-
 dentibus, & corrodentibus vexan-
 tur; nisi forte aliquando veluti no-
 tum exiguum quampiam animi
 remissionem, & quietem nanci-
 scantur, ita tamē ut statim subin-
 de redeant nova anxietates, &
 formi-

formidines. Itaque paucis admodum utriusque sortis beneficium contigit ut providentia commoda rerinuerunt, sollicitudinis, & perturbationis malis se liberarint: neque id quisquam assequi potest, nisi per Herculem, id est, fortitudinem, & animi constantiam, quæ in omnem eventum parata, & cuiusque sorti æqua, prospicit sine metu, fruatur sine fastidio, & tolerat sine impatientia. Atque illud notatu dignum est, virtutem hanc PROMETHEO non innatam, sed adventitiam fuisse, atque ex ope aliena. Nulla enim ingenta, & naturalis fortitudo tantares par esse possit. Sed hac virtus ab ultimo oceano, atque à solo accepta & advecta est; presta-

164 DE SAPIENTIA

tur enim à Sapiëntia, tanquam à Sole, & à meditatione inconstantiæ, ac veluti undarum humana vita tanquã à navigatione Oceani; qua duo Virgilius bene coniunxit.

Fœlix qui potuit rerum cognoscere causas,

Quique metus omnes, & inexorabile fatum

Subiecit pedibus, strepitumque Acherontis avari.

Elegantissime autem additur ad hominum animos consolandos, & confirmandos, Heroem istum ingentem in Poculo sive Urce navigasse; ne forte natura sua angustias, & fragilitatẽ nimium pertimescant, aut causeantur; ac si huiusmodi fortitudinis, & constantie capax

capax omnino non esset ; de quo ipse Seneca bene ominatus est cum dicat, Magnum est habere simul fragilitatem hominis, & securitatem Dei. Sed iam retrocedendum est ad illud , quod consulo praterivimus , ne ea que inter se connexa sunt abrumperemus : hoc est, de novissimo illo Promethei crimine , quod pudicitiam Minervæ sollicitasset. Nam & ob hoc delictum gravissimum certe, & maximam illam pœnam laniationis viscerum subiit. Illud non aliud esse videtur, quam quod homines artibus, & scientia multa inflati, etiam sapientiam divinam sensibus & rationi subicere sapinus tentent : ex quo certissime sequitur

mentis

166 DESAPIENTIA

mentis laceratio, & stimulatio perpetua, & irrequieta. Itaque mente sobria & submissa distinguenda sunt humana & divina; atque oracula sensus, & fidei nisi forte & Religio heretica, & philosophia commentitia hominibus cordi sit. Restat ultimum illud de ludis Promethei cum tedis ardentibus. Hoc rursus ad artes & scientias pertinet, sicut ignis ille ad cuius memoriam & celebrationem huiusmodi ludi instituti sunt; atque continet in se monitum idq; prudentissimum; ut perfectio scientiarum a successione, non ab annis alicuius permiscitate, aut facultate expectetur. Etenim qui ad cursum & contentionem velocissimi & validissimi sunt, ij ad fa-
cem

cem suam accensam servandam
 fortasse minus sunt habiles, cum à
 cursu rapido, eque ac nimis tardo,
 periculum extinctionis imminet.
 Isti autem luminum cursus &
 certamia iam pridem intermissa
 videntur, cum scientia inprimis
 quibusque authoribus, Aristote-
 le, Galeno, Euclide, Ptolomæo,
 maxime florere cernantur;
 atque successio nil magni effecerit,
 aut fere tentaverit. Atq; optandū
 esset, ut isti ludi in honorem Pro-
 methei sive humana natura in-
 staurarentur, atq; res certamen &
 emulationem & bonam fortunam
 reciperet; neque ex unius cuiuspiā
 face tremula atq; agitata pende-
 ret. Itaq; homines monendi sunt,
 ut se ipsi exsuscitent, & vires at-
 que

168. DE SAPIENTIA

que etiam vices suas experiantur, neque in paucorum hominum animulis & cerebellis omnia ponant. Hac sunt illa, que in fabula ista vulgari, & decantata nobis adûbrari videntur: neq; tamen inficiamur, illi subesse haud pauca, que ad Christiane fidei mysteria miro consensu innuant; ante omnia navigatio illa Herculis in Urceo ad liberandum Prometheus, imaginem Dei verbi in carne tanquam fragili vasculo ad redemptionem humani properantis pra se ferre videtur. Verum nos omnem in hoc genere licentiam nobis ipsi interdiciamus, ne forte igne extraneo ad altare Domini nitamur.

SCYLLA, & ICARVS,
five, Via media.

MEDIOCRITAS five
via media, in moralibus
 laudatissima est; in intellectu-
 alibus minus celebrata, sed non mi-
 nus utilis & bona: in Politicis
 tantum suspecta, & cum iudicio
 adhibenda. Morum autem me-
 diocritates, per viam ICARO
 prescriptam intellectualium au-
 tem, per viam inter Scyllam &
 Charybdim ob difficultatem &
 periculum decantatam, ab Anti-
 quis notantur. ICARO precepit
 pater cum mare esset prateruo-
 landum, ut viam aut nimis subli-
 mem, aut nimis humilem caveret.

Cum

170 DESAPIENTIA

Cum enim ale cera essent conglutinata, periculum erat si altius efferretur, ne cera ex solis ardore liquefieret; sin ad vaporem maris propius se submitteret, ne ab humore cera minus tenax efficeretur. Ille vero ausu iuvenili in celsiora contendit, atque in praecipit lapsus est. Parabola facilis & vulgata est; virtutis enim via inter excessum, & defectum recto tramite aperitur. Neque mirum erat si ICARVM excessus perdiderit. Excessus enim fere iuvenum; defectus senum vitia esse solent; ex semitis tamen malis & nocivis potiores elegit. Defectus enim praviore astimantur; cum excessui nonnihil magnanimitatis subsit & cognationis

rionis cum cælo, ad instar volu-
cris: defectus vero humi serpat
instar reptilis. Itaque præclare
Heraclitus, Lumen siccum, op-
tima anima. Etenim si ex humo
humorem contrahat anima; pror-
sus degenerat; etiã ex altera par-
te modus adhibendus est, ut ab illa
siccitate landata, lumen reddatur
subtilius, non corripiatur incen-
dium. Atque hac cuiusvis fere nota
sunt. Via autem illa inter Scyl-
lam & Charybdim, certe & pe-
ritiam navigandi, & felicitatem
desiderat. Si enim in Scyllã inci-
dant naues, illiduntur cantibus: sin
in Charibdim, absorbentur. Cuius
parabola ea videtur esse vis (quam
nos breviter perstringemus; ta-
men si infinitã trahat cõtemplatio-
nem)

172 DE SAPIENTIA

nem) ut in omni doctrina & scientia, earumq; regulis & axiomatibus, modus teneatur inter distinctionū scopulos, & universalium voragines. Hæc enim duo naufragijs ingeniorum, & artium famosa sunt.

XXVIII.

SPHINX, sive Scientia.

TRADITUR SPHINX fuisse monstrum specie multiforme; facie, & voce virginis; pennis volucris; unguibus Gryphi; ingum autem montis in agro Thebano tenebat, & vias obsidebat. Mos autem ei erat, viatores ex insidijs invadere, ac comprehendere; quibus in potestatem redactis, anigmata quedam obscura & perplexa proponebat, quæ à Mæsis

sis prebita, & accepta putabantur. Ea si solvere, & interpretari, miseri captivi non possent; haestantes & confusos magna sevitia dilaniabat. Hac calamitas cum diu grassaretur, premium propositum est à Thebanis, (ipsum Thebarum Imperium) viro qui Sphingis anigmata explicare possit, (neque enim alia superanda illius ratio erat.) Tanto pretio excitatus Oedipus vir acer, & prudens, sed pedibus lasis, & perforatis, conditionem accepit, & experiri statuit. Postquam autem fidens animi & alacer se coram Sphinge stitisset; illa ab eo quasivis, quale tandem illud animal esset, quod primo quadrupes natum, postea bipes factum esset, deinde tripes,
ad

174. DE SAPIENTIA

ad extremum rursus quadrupes. Ille presenti animo respondit, illud in hominem competere, qui sub ipsum partum & infantiam quadrupes provolvitur, & vix repere tentat; nec ita multo post erectus & bipes incedit; in senectute autem baculo innitur, & se sustentat, ut tanquam tripes videatur; extrema autem aetate decrepitus senex labantibus nervis, quadrupes decumbit, & lecto affigitur. Itaque vero responso victoriam adeptus, Sphingem interemit; cuius corpus a fello impostum, veluti in Triumpho ducebatur; ipse autem ex partibus Rex Thebanorum creatus est. Fabula elegans, nec minus prudens est; atque videtur conficta, de scientia,

ria, praesertim coniuncta practica. Siquidem scientia non absurde monstrum dici possit, cum ignorantibus & imperitis prorsus admirationi sit. Figura autē, & specie multiformis est, ob immensam varietatem subiecti, in qua scientia versatur; vultus & vox affingitur muliebris ob gratiam & loquacitatem: Adduntur alae, quia scientia & earum inventa momento discurrunt, & volant, cum communicatio scientia sit instar luminis de lumine, quod affatim incenditur. Elegantissime autem attribuuntur ungues acuti, & adunci; quia scientia axiomata, & argumenta penetrant mentem, eamque prehendant & tenent, ut movere & elabi non possit; quod

& san-

176 DE SAPIENTIA

& sanctus Philosophus notavit;
 Verba Sapientum (inquit) sunt
 tanquam æculei, & veluti
 clavi in altum defixi. Omnis
 autem scientia collocata videtur
 in arduis & editis montium.
 Nam res sublimis merito puta-
 tur, & excelsa, & ignorantiam
 tanquam ex superiore loco despi-
 ciens, atque etiam lato & unde-
 quaque speculatur & prospicit, ut
 in verticibus montium fieri solet.
 Sphinx autem obsidere fingitur
 scientia, quia ubique in itinere
 isto, sive peregrinatione vita hu-
 mane, materia & occasio contem-
 plationis se ingerit & occurrit.
 Proponit autem Sphinx questio-
 nes & enigmata mortalibus varia
 & difficilia, quæ accepit à Musis.
 Ea

Ea tamen quamdiu apud Musas manent, scivitia fortasse carent. Donec enim nullus alius finis meditationis, & disquisitionis sit, prater ipsum scire, intellectus non premitur, nec in arcto ponitur, sed vagatur, & expatiatur; atque in ipsa dubitatione, & varietate nonnullam incunditatē & delectationem sentit; sed postquam à Musis huiusmodi ænigmata ad Sphingem transmissa sunt, id est ad practicam, ut instet, & urgeat actio & electio, & decretum: tum demum ænigmata molesta & sava esse incipiunt, & nisi solvantur & expediantur, animos hominum miris modis torquent, & vexant, & in omnes partes distrahunt, & plane lacerant. Proinde

178 DESAPIENTIA

*in enigmatibus Sphingis duplex
semper proponitur conditio ; non
solventi mentis lageratio ; solventi
imperium. Qui enim rem callet, is
fine suo potitur, atque omnis arti-
fex operi suo imperat. Enigma-
tum autem Sphingis duo in uni-
versum sunt genera: enigmata de
natura rerum, atque enigmata de
natura hominis, atque similiter in
premium solutionis sequuntur duo
imperia ; imperium in naturam,
& imperium in homines ; vera
enim Philosophia naturalis finis
proprius & ultimus est, imperium
in res naturales, corpora, medici-
nas, mechanica, alia infinita, licet
schola, oblati contenta, & ser-
monibus tumefacta, res & opera
negligat, & fere proijciat. Verum
anigma*

anigma illud Oedipodi propositum, ex quo ille imperium Thebanum adeptus est, pertinebat ad naturam hominis; quisquis enim naturam hominis; prorsus introspexit ille faber fere fortuna sue esse potest, & ad imperandum natus est. Id quod de Romanis artibus bene pronunciatum est.

Tu regere imperio populos, Romanane memento.

Hæ tibi erunt artes,-----

Itaque apposita illud; quod Augustus Cesar signo Sphingis sive de industria sive fortuito usus est. Ille enim (si quis unquam) in politica excelluit, & in vita sua curriculo, plurima nova enigmata de natura hominis felicissime solvit, quæ nisi dexter & paratus

180 DE SAPIENTIA

solvisset, multoties non procul ab imminente pernicie & exitio abfuisset. Atque additur in fabula, Sphingis devicta corpus in aseculum impositum fuisse, elegantissime certe, cum nihil sit tam acutum, & abstrusum, quin postquam plane intellectum, & deinceps pervulgatum sit, etiam tardo imponi possit. Neque illud pratermittendū; debellatam esse Sphingem à viro pedibus clavato; etenim nimis cito pede, & celeris gradu ad enigmata Sphingis homines properare solent; unde fit, ut (prævalente Sphinge) potius per disputationes ingenia & animos lacerent, quam per opera & effectus imperent.

XXIX.

PROSERPINA, sive
Spiritus.

NARRANT PLUTONEM, postquam regnum Inferorum ex partitione illa memorabili accepisset, de nuptiis alicuius à Superis desperasse, si eas per colloquia, aut modos suaves tentaret; ut ad raptum consilia sua dirigere ei fuerit necesse. Itaque sapientia opportunitate PROSERPINAM Cereris filiam, virginem pulcherrimam, dum flores Narcissi in Sicilia pratis colligeret, subito incursu rapuit, atque quadrigis secum ad subterranea apportavit; ei magna reverentia prebita est, ut & Domina Ditis

182 DE SAPIENTIA

vocata sit. Ceres autem eius mater cum filia sibi unice dilecta nusquam comparuisset, supra modum mœsta & anxia, tadam accensam ipsâ manu prae se ferens, universum orbis terrarum ambitum peragravit, ut filiâ investigaret & recuperaret. Id cum frustra fuisset, accepto forte iudicio, quod ad inferos deventa esset, multis lachrymis, & lamentationibus Iovem fatigavit, ut illa ei restitueretur. Atque tandem pervicit, ut si illa nihil ex iis quae apud inferos essent, degustasset, tunc eam abducere liceret. Ea conditio matris desiderio adversa fuit; PROSERPINA enim grana tria ex malo granato gustasse comperta est. Neque idcirco Ceres destitit,

quoniam

quin preces & ploratus de integro resumeret. Postremo itaque ei indultum est, ut PROSERPINA dispartitis temporibus, & alternis vicibus, sex menses cum marito, alteris sex cum matre esset. Hanc PROSERPIAM postea Theseus & Pirithous eximia audacia thalamo Ditis deducere tentarunt. Cum autem in itinere super saxo apud Inferos deffessi consedisent, eis resurgere minime licuit, sed aternū sedebant. PROSERPINA itaque inferorum regina mansit; in cuius honorem etiam additum est privilegium magnum; cum enim ab inferis revocare gradū, illis qui eo descendissent, fas non esset; ascripta est huic legi exceptio singularis; ut si quis

184 DE SAPIENTIA

ramum autem in domum PROSERPINÆ attulisset, ei ob hoc ire & redire liceret. Is ramus unicuique erat in ingenti, & opaco luco, neque stirps erat, sed visci instar in aliena arbore frondebat, atque avulso illo alter non deficiebat. Fabula ad naturam pertinere videtur, atque vim, & copiam illam in subterraneis, divitem & frugiferam, ex qua hac nostra pullulant, & in quam rursus solvuntur, & redeunt, perscrutari. Per Proserpinam antiqui significarunt spiritum illum astherum qui sub terra (per Plutonem representata) clauditur & detinetur à superiore globo divulsus, quod non male expressit ille.

Sive

Sive recens tellus, seductaque
nuper ab alto

Æthere, cognati retinebat semi-
na cœli.

Ille spiritus raptus à terra fingitur, quia minime cohibetur, ubi tempus, & moram habet ad evolvendum, sed subita distractione compingitur & figitur, perinde, ac si quis aërem aqua commiscere tentet, hoc nullo modo efficere possit, nisi per agitationem celerem & rapidam; hac enim ratione videmus illa corpora coniungi in spuma, aëre tanquam rapto ab aqua.

Neq; ineleganter additur, PROSERPINAM flores Narcissi in vallibus colligentem raptam fuisse; quia Narcissus à corpore sive stupore nomen sumit; atq; tum de-

mum spiritus ad raptum materia
 terrestris magis preparatus est &
 opportunus cum coagulari incipit,
 ac veluti torporem colligere. Recte
 autē tribuitur honor ille Proser-
 pinæ, qualis nulli uxori Deorum;
 ut Dis Dominā sit, quia ille spi-
 ritus plane omnia in illis regioni-
 bus administrat, stupido & quasi
 ignaro Plutone. Hunc autem spi-
 ritum æther, ac vis Cælestium (per
 Cererem adumbrata) infinita se-
 dulitate elicere, atq; sibi restituere
 contendit; fax autem illa ætheris
 siue rada ardens in manu Cere-
 ris proculdubio Solem denotat,
 qui circa terrā ambitum luminis
 officio fungitur, atque maxime
 omnium esset ad Proserpinā
 recuperandam momenti, si omnino
 hoc

hoc fieri posset. Illa tamen haret,
 & manet, cuius ratio sequitur
 accurate & excellenter proposita
 in pactis illis Iovis & Ceteris.
 Primum enim certissimum est,
 duos esse modos spiritus in mate-
 ria solida & terrestri cohibendi.
 Alterum per constipationem sive
 obstructionem, qui est mera incar-
 ceratio & violentia. Alterum
 per ministrationem proportionati
 alimenti, atque id fit sponte & li-
 benter. Postquam enim spiritus
 inclusus depascere incepit, atque
 se alere, evolare protinus non festi-
 nat; sed veluti in terra sua figitur:
 atque hac est illa degustatio Pro-
 serpinæ ex malo granato; qua si
 non fuisset, iampridem à Cerere
 cum face illa sua orbem terrarum

188 DESAPIENTIA

peragante, abducta fuisset. Spiritus enim qui subest metallis & mineralibus compingitur fortasse precipue per massæ soliditatem; qui autem in plantis est & animantibus, in corpore poroso habitat, & aperta effugia habet, nisi per illum modum degustationis libenter detineretur. Secundum autem pactum de semestri consuetudine, non aliud est quam elegans descriptio dispartitionis anni; cum spiritus ille per terram persusus, quoad res vegetabiles mensibus æstatis apud superiora degat, atque mensibus hyemis ad subterraneam redeat. Quod vero attinet ad sonatum illum Thesei & Perithoi abducenda Proserpinæ, id eo spectat, quod sapius fiat, ut spiritus

ritus subtiliores qui ad terram in multis corporibus descendunt, neutiquam illud efficiant, ut spiritum subterraneum exsugant & secum uniant & evehant; sed contra ipsi coagulentur, neque amplius resurgant; ut Proserpina per eos aucta incolis & imperio sit. De virga autem illa aurea, vix videmur sustinere posse impetum Chymestarum, si in nos hac ex parte irruant; cum illi ab eodem lapide suo, & auri montes, & restitutionem corporum naturalium veluti à portis inferorum promittant. Verum de Chymica, atque lapidis illius procis perpetuis, certo scimus theoricam eorum esse sine fundamento, suspicamur etiam practicam quoque esse
sine

190 DE SAPIENTIA

*sine certo pignore. Itaque missis illis, de ista postrema parabola parte hac nostra sententia est. Nobis certe compertum est ex compluribus antiquorum figuris, eos conservationem, atque instaurationem quadamtenus corporum naturalium, pro re desperata non habuisse, sed potius pro re abstrusa, & quasi avia. Atque idem sentire hoc etiam loco videntur, cum virgulam istam inter infinita virgulta ingētis & densissima Sylva collocarunt; auream autem finxere, quia aurum durationis Teste-
ra est, insitivam, quia ab arte huiusmodi effectus sperandus est, non ab aliqua Medicina, aut modo simplici, aut naturali.*

METIS

XXX.

METIS, sive Consilium.

NARRANT Poëta antiqui
 IOVEM cepisse in uxorem
 METIN, cuius nomen non ob-
 scure Consilium significat; eam
 autem ex illo gravidam factam
 fuisse; quod cum ille sensisset, par-
 tum eius nullo modo expectasse,
 sed utique eam devorasse, unde &
 ipse pregnans factus sit: Puerpe-
 rium autem mirum fuisse: nam ex
 capite, sive cerebro Palladem ar-
 matam peperisse. Huius fabula
 monstrosa, & primo auditu insul-
 sissima sensus, arcanum imperij
 continere videtur, qua arte scili-
 cet, reges se versus consilia sua ge-
 rere soleant, ut auctoritas, & ma-
 iestas

iestas eorum non solum illibata
 conservetur; verum apud popu-
 lum augeatur, & extollatur.
 Nam rex se cum consilijs suis,
 vincolo velut nuptiali copulari, &
 coniungi, & de rebus maximis
 cum eis deliberare, maiestatem
 suam neutiquam minuire recte
 iudicant, verum cum res iam ad
 decretum spectat, quod instar par-
 tus est; consilij partes non ultra
 tendere sinunt, ne acta ex consilij
 arbitrio pendere videantur. Ve-
 rum, cum demum reges (nisi hu-
 iusmodi res sit, ut invidiam à se
 derivare cupiant) quicquid consi-
 lio elaboratum & veluti in utero
 efformatum est, in se transferre
 consueverunt, ut decretum & exe-
 cutio (qua quia cum potestate
 pro-

procedit, & necessitatem infert, eleganter sub-figura Palladis armata involvitur) ab ipsis emanare videatur. Neque satis est, ut authoritas Regum accedat, & voluntas soluta, & libera, & non obnoxia; nisi etiam, hoc sibi sumant, ut ex capite eorum, id est, ex iudicio, & prudentia propria decreta nata existimantur.

XXXI.

SIRENES, sive
Voluptas.

FABULA de SIRENIBUS ad perniciosas illecebras voluptatis recte, sed sensu vulgarissimo transfertur. Nobis autem videtur, SAPIENTIA VETERVM, tanquam uva male calca-

194 DE SAPIENTIA

calcata; ex quibus licet nonnihil exprimitur, tamen potissima quæque resident, & prætermittuntur. SIRENBS Acheloi, & Terpsichores unius ex Musis, filia fuisse narrantur; ea primis temporibus alata erant; sed initio temere cum Musis certamine victa, alis mulctata sunt. Ex pennis autem evulsis, Musa coronas sibi fecerunt; adeo ut ab eo tempore Musa cum capitibus alatis procederent, præter unam SIRENVN matrem; mora autem SIRENVN erat in insulis quibusdam amœnis; illa vero è specula naves adventantes cum conficerent, cantu navigantes primo detinebant, deinde alliciebant, exceptos autem necabant. Neque
fimo.

simplex erat cantilena, sed singulos modis maxime natura eorum convenientibus captabant. Tanta autem pestis erat, ut insula SIRENVVM etiam longe intuentibus alberent ex ossibus cadaverum inhumatorum. Huic malo remedium repertum est, genere, & modo duplex; alterum ab Ulysse, Alterum ab Orpheo; Ulysses socijs omnino aures cera obturari iussit; ipse, cum experimentum rei facere vellet periculum autem depellere, se ad malum navis alligari voluit, interminatus, nequis eum, licet rogatus, solveret; Orpheus vero, missis huiusmodi vinclis, clara voce Deorum laudes cantans ad lyram, voces SIRENVVM retudit & extra omne periculum fuit.

196 . D E S A P I E N T I A

fuit. Fabula ad mores pertinet, atque evidens (que, nec minus tamē elegans parabola videtur. Voluptates ex copia rerum, ac affluentia; atque ex hilaritate; siue exultatione animi proveniunt. Illa olim primis ipsis illecebris subito, & tanquam alata, mortales rapere solebant. Doctrina autem & eruditio, hoc saltē efficit, ut animus humanus se nonnihil cohibeat, & exitum rei secum perpendat; itaque alas voluptatibus detrahit. Hoc autem in Musarum decus & honorem egregium cessit; postquam enim Philosophiam contemptum voluptatum inducere posse nonnullorum exemplo patuit; statim res sublimis visa est, quæ animam veluti humo affixam attol-

attollat & evehat, & hominum cogitationes (qua in capite vigent) pennatas & veluti aethereas faciat. Sola Sirenum Mater pedestris, & sine alis mansit; ea proculdubio nil aliud est, quam Dometrina levis, & ad incunditatem inventa, & adhibita; quales videntur Petronio illi in pretio fuisse, qui postquam sententiam mortis accepisset, in ipsis atrijs mortis delicias quasivit, cumque etiam literas in solatium adhibere vellet, nil (inquit Tacitus) legit eorum, qua ad constantiam faciunt; sed levis versus, ex hoc genere est illud.

Vivamus mea Lesbia, atque amemus,

Rumoresque senum severiorum
Omnes unius aestimemus assis.

Et illud.

Iura stenes norint, & quid sit fal-
que, nefasque,
Inquirant tristes legumque exa-
mina servant.

*Huiusmodi enim doctrina, alas
Musarum coronis rursus detra-
here, & Sirenibus restitueri velle
videntur. Habitare autem perbi-
bentur Sirenes in insulis, quia vo-
luptates fere secessus quarant, at-
que hominum catus saepe vitant:
Sironum autem cantus omnibus
decanatus est, eiusque perniciēs,
& artificium variū: itaque in-
terprete hac non egent. Illud ma-
gis acutum de ossibus veluti elivis
albentibus è longinquo visis: Ex
quo illud significatur, exempla ca-
lamitatis licet clara & conspicua,
con-*

contra voluptatum corruptelas
 non multum proficere. Restat de
 remedijs parabola non abstracta ea
 quidem, sed tamen prudens & no-
 bilis. Proponuntur enim mali tã
 callidi, & tam violenti remedia
 tria. Duo à Philosophia: tertium
 à Religione. Atque primus effu-
 gi modus est, ut quis principijs
 obftet, atque omnes occasiones, qua
 animum tentare, & sollicitare
 possint, sedulo devitet: id quod ob-
 turatio illa aurium denotat; atque
 hoc remedium ad animos medio-
 cres, & plebeios necessario adhibe-
 tur, tanquam ad comites Ulyssis.
 Animi autem celsiores etiam
 versari inter medias voluptates
 possunt, si decreti constantia se
 muniant; quin & per hoc, virtutis

200 DE SAPIENTIA

sua experimentum magis exquisi-
tum capere gaudent; etiam volup-
tatum ineptias & insanias perdi-
scunt, potius contemplantes, quam
obsequentes; quod & Solomon
de se professus est; cum enumera-
tionem voluptatum; quibus dis-
suebat, ea sententia claudat: Sa-
pientia quoque perseveravit
mecum. Itaque huiusmodi he-
roes inter maximas voluptatum
illecebras se immobiles praebare,
atque in ipsis earum precipitijs
se sustinere queant; tantum ad
Ulyssis exemplum, interditi
perniciosis suorum consilijs & ob-
sequijs, qua animum maxime om-
nium labefactare & solvere pos-
sint. Praestantissimum autem in
omni genere est remedium Or-
phei;

phei; qui laudes Deorum cantans
& reboans, SIRENVVM voces
confudit, & summovit. Medita-
tiones enim rerum divinarum,
voluptates sensus non tantum po-
restate, sed etiam suavitate supe-
rant.

PRISCÆ SOPHIÆ.

- I. **C**ASSANDRA, five
Parresia. pag. 1.
- II. **TYPHON**, five Rebellis. 4.
- III. **CYCLOPES**, five Mi-
nistri terroris. 10.
- IV. **NARCISSVS**, five Phi-
lantia. 13.
- V. **STYX**, five Fœdera. 16.
- VI. **PAN**, five Natura. 21.
- VII. **PERSEVS**, five Bellū. 43.
- VIII. **ENDYMION**, five
Gratiosus. 53.
- IX. **SOROR GYGANTVM**,
five Fama. 56.
- X. **ACTÆON & PEN-
THEVS**, five Curiosus. 58.
- XI. **ORPHEVS**, five Phi-
losophia. 62.

XII.

PRISCÆ SOPHIÆ.

- XII. COELVM, five Ori-
gines. 70.
- XIII. PROTEVS, five Ma-
teria. 76.
- XIV. MEMNON, five præ-
maturus. 81.
- XV. TYTHONVS, five Sa-
tias. 84.
- XVI. PROCVS IYNONIS,
five Dedecus. 86.
- XVII. CYPINO, five Ato-
mus. 88.
- XVIII. DIOMEDES, five
Zelus. 97.
- XIX. DEDALVS, five
Mechanicus. 106.
- XX. ERICHTONIVS,
five Impostura. 111.
- XXI. DRACALION, five
Restitutio. 115.
- XXII.

PRISCÆ SOPHIÆ.

- XXII. NEMESIS, five Vi-
ces Rerum: 116.
- XXIII. ACHÆLOVS, five
Prælium. 122.
- XXIV. DIONYSVS, five
Cupiditas. 125.
- XXV. ATALANTA, five
Lucrum. 135.
- XXVI. PROMETHEVS,
five Status hominis. 139
- XXVII. SCYLLA, & ICA-
RVS, five Via media. 169.
- XXVIII. SPHYNX, five
Scientia. 172.
- XXIX. PROSERPINA, five
Spiritus. 181
- XXX. METIS, five Consi-
lium. 191.
- XXXI. SIRENES, five Vo-
luptas. 195.
- FINIS.

VOLUME INDEX	
1980-1981	176
1982-1983	178
1984-1985	180
1986-1987	182
1988-1989	184
1990-1991	186
1992-1993	188
1994-1995	190
1996-1997	192
1998-1999	194
2000-2001	196
2002-2003	198
2004-2005	200
2006-2007	202
2008-2009	204
2010-2011	206
2012-2013	208
2014-2015	210
2016-2017	212
2018-2019	214
2020-2021	216

CPSIA information can be obtained
at www.ICGtesting.com
Printed in the USA
BVHW041445170519
548581BV00002B/132/P

9 781166 171438

KESSINGER PUBLISHING

ISBN 9781166171438

9 781166 171438

90000

KESSINGER PUBLISHING®, LLC
WWW.KESSINGER.NET

Y0-BSB-455

